YARIM AY

NUMARA. 24

15 KR.

RESİMLİ AY BASIMEVİ: 1 MART İÇİN ÇOK BÜYÜK BİR SÜRPRİZ HAZIRLAYOR!..

15 GÜNDEN 15 GÜNE

YARIM AY

Bu sayısı ile bir yaşını doldurduğunu, sevgili okuyucularına tebşir ile bahtiyardır.

Bu Sorunun Cevabını Nereden ve Kimden Alabiliriz ?

Sayın Bayındırlık Bakanı Bay Ali Çetinkaya

Yanan adliye sarayı için, İstanbulda yeni bir bina yapılacaktır. Bundan güzel ve tabiî birşey olamaz.

Bu muazzam binayı meydana getirmek için icap eden para bulunmuş.. kurulacağı yer seçilmiş, ve hattâ orada bulunan binaların istimlâki müzakerelerine girişilmiş.. Mühendisler arasında bir musabaka açılarak projeler yaptırılmış; ve hattâ aralarından bir tanesi uygun görülmüş - uygun bulunan projenin klişesini bütün günlük gazeteler basmışlardır - !...

Bu projeye göre yeni adliye sarayı İstanbul hükûmet konağının karşısındaki köşeden başlayarak, Emniyet direktörlüğü şubelerinin işgal ettiği binaların sonunda bitecekmiş!..

İstimlâk edilerek yıkılacağı söylenen binaların arasında (Yarım Ay) mecmuasını neşreden (Resimli Ay Matbaası Türk Limtet Şirketi) nin kira ile bulunduğu bina da dahildir.

* * *

Bu havadis yeni bir şey değildir. Aşağı yukarı altı aydanberi devran edip gidiyor. Yeni adliye sarayının, bulundukları binalarda yapılacağını duyan kiracılar - pek tabiî olarak - kontrat müddetleri bittikçe, dükân ve evleri tahliye edip çekilmektedirler. Böylece hergün bir parça daha fazla zarara uğrayan mülk sahipleri, bir türlü neticelenmeyen bu mesele hakkında :

1 — İstanbul ilbaylığına

2 — İstanbul şarbaylığına

3 — İstanbul Cumuriyet başmüddeiumumiliğine

4 — Ankarada Tüze Bakanlığına

5 — Ankarada Bayındırlık Bakanlığına istida, mektup ve telgraflarla başvurarak işin hakikat olup olmadığını; hakikatse ne zaman neticelendirileceğini sormuşlardır. Altı aydanberi yapılan bu müracaatlara hiçbir sarih cevap verilmemiştir !...

Keyfiyet ile pek yakından alâkadar bulunduğumuz için, mucirimize, bu müracaatlerine ne cevap aldığını birçok kereler sorduk.

— Hiçbir cevap yok !...

Diye tekrarladıkça bizde bazı güna şüpheler uyandı. Kendi kendimize : «Acaba bir cevap geldi de bizden saklayor mu ?» sorusunu sorduk. Ve işi aydınlatmak için doğrudan doğruya müracaatta bulunmağı düşündük. Bundan bir buçuk ay önce bir mektup ile vaziyeti sayın Tüze Bakanımız Bay Şükrü Saraçoğluna anlattık. Kendilerine:

1 — Resimli Ay Matbaasında haftalık, on beş günlük, aylık muhtelif mecmuaların basıldığını;

2 — Resimli Ay Matbaasında ilk okullara ait kitapların büyük bir kısmının basıldığını;

3 — Resimli Ay Matbaasında ilmî, ictimaî, edebî birçok kitap ve risalelerin basıldığını;

4 — Resimli Ay Matbaasında bütün okulların, köy teşkilâtlarının kullandıkları defter ve evrakın basıldığını;

5 — Resimli Ay Matbaasının resmi ve hususî muhtelif müessesslere karşı birçok tabı taahhüdlerine girişmiş bulunduğunu;

birer birer izah ettikten sonra, şu çok mühim ve hayatî noktalara nazarı dikkatlerini celbettik :

1 — İçinde büyüklü küçüklü on parça tabı ve cilt makineleri bulunan bir matbaanın, makinelerinin sökülmesi, taşınması, yeni bir yerde kurulması hem büyük masrafı mucip ve hem de uzun zamana mütevakkıftır.

2 — Bu kadar makineyi istiap edecek derecede geniş ve matbaa olmağa elverişli bina her istenildiği dakikada bulunamaz.

3 — Matbaamızın makinelerinden başka, on binlerce kilo hurufatı, bir o kadar klişesi olduğu gibi; depolarında da yüz binlerce kitap, mecmua ve sair matbua istoku vardır. Bütün bunların nakli bir zaman ve para meselesidir.

Mektubumuzda bütün bu zorlukları, ıstırapları birer birer saydık ve bize kat'i bir cevap verilmesini rica ettik. Hususî Kalem Müdüründen aldığımız cevap şudur: «Yazdığınız işle Nafıa Vekâletinin alâkadar olduğu anlaşılmıştır.»

İstanbulda bir adliye sarayı yapmak kat'i zaruteti vardır. Eğer bunun icin bir yer seçilmiş ise, icap eden binalar istimlâk olunacaksa; projeler hazırsa, bunların aydınlatılmamasındaki düşünce ve hikmeti biz anlayamadık!..

Şimdi yüksek huzurunuza geliyor ve rica ediyoruz:

— Bu sorunun cevabını nereden ve kimden alabiliriz ?..

YILBAŞI GECESİ BAY NACİ SADULLAHIN BAŞINDAN GEÇNLER

DİKENLİ ÇİT

YERLİ ROMAN

YAZAN: CAHİD UÇUK

Başka ne yapabilirdim?!.. Sana belli etmeden her gün gözyaşı döküyordum. Gül gibi çocuğumu bu pis adama bırakmaması için Allâha yalvarıyordum. Yaptıklarım, daha doğrusu yapabileceğim en büyük iş: ancak ağlamak ve dua etmekti..

Aylâ, gözleri açılmış, dudakları tuhaf bir gülüşle gerilmiş annesine bakıyordu:

— Ben olsam anne senin yerinde...

— Ne yapardın söyle bakalım?

— Bu kötü yaşayışa katlanmazdım, çalışırdım.

— Elimden bir şey gelmez ki, nasıl çalışırdım.

— Mükemmel dikiş dikiyorsun, terzilik yapamaz mıydın ?

— Yapamazdım yavrum. Şükrü paşanın biricik sevgili kızı, dadılar, tayalarla yetişmiş eski zamanın rahatlığına alışmış, bugünkü yaşayışa bir türlü alışamayan anacığın, terzilik yaparak hayatını kazanmağı; susarak.. kocasının emirlerini dinleyerek yaşamağa tercih eder...

Genç kız güldü, omuzlarını silkti :

— Senin bu fikirlerinle bir türlü anlaşamıyorum anne. Konuşmalarımız bu akışı alınca senden uzaklaşıyor, ayrılıyorum. Düşünüşlerinin bu kısımlarını hiç beğenmiyorum.

— Sen de haklısın çocuğum.. Sen, bizim devrimizin yetişme tarzında büyümedin. Babanın bütün eski düşünüşlerine rağmen, durmadan değişen, ilerliyen bir hayat içinde bu yaşa geldin. Sonra ciddî bir şekilde okudun. Benim gibi «hususî tahsil» adını alan ev okumasile değil... Onun için yavrucuğum, kendi kafanla benimkini ölçmeğe kalkma..

— Bir yandan haklısın anne; fakat bir yandan da eski kadınları korkak ve beceriksiz buluyorum.

— Belki, fakat kabahat kendilerinde değil... Zamanlarının yetişme, görüş ve telkinlerinin tesirile...

Bir dakika sustu. Kızının altın başına, solgun yüzüne sevgiyle baktı :

— Bırakalım bu sözleri şimdi. Sen kendini kurtaracaksın. Günün birinde iş güç sahibi olacaksın bunu, bundaki saadeti konuşalım.

— Ben söylüyorum ya çok mes'udum. Yalnız senden ve babamdan ayrılacağımın acısı var. İçimde bunlar da olmasa, hudutsuz bir sevincin keyfini duyacaktım.

— Her sevincin bukadarcık acısı olur çocuğum. Düşünüyorum: «artık kızıma güveneceğim» diyorum kendi kendime. Bu bana, senden ayrılışın verdiği hüznü hafifletecek kadar keyf veriyor.

Aylâ gülümsüyordu. Yüzünde aydınlık ve güzel mânalar doluydu. Bakışlarile, kendine çıkmak isteyen annesini kucaklıyor gibiydi. Birden yüzü mahzunlaştı, çocuklaştı :

— Anne! yarın bu saatte yanında yokum.

— Ne yapalım yavrucuğum? Hayatını kazanan bir kadın olabilmen için, bukadar küçük acılara katlanacağız.

Sesinde büyük bir sükûnet ve katlanış vardı :

— Senin saadetin için bu a da katlanacağım yavrucuğum. Biliyorum ki bu ayrılış sonuna erince, benim gibi eli kolu bağlı bir kadın olarak hayata atılmaktan kurtulacaksın..

— Ya çalışamazsam anne?

Genç kadının gözleri pırıldadı :

— Alay mı ediyorsun Aylâ ?

Aylâ şeytan şeytan bakıyordu.

— Kimbilir anne, belki..

— Aklıma bile gelmez bu söylediklerin.

Aralarında duran bavul ağzına kadar dolmuştu. Genç kız kalktı. İç gözlerin bağlarını bağladı :

— Anne kuzum yardım et bana.. Ben yalnız başıma kapayamıyacağım bunu..

— Sahi Aylâ! çok doldu. Kızım sen bukadar elbiseyi nerede giyeceksin ? Hepsini götürme bari..

— Yok anneciğim bu olmaz işte. Mal canın yongası.. Hiçbir şeyimi bırakamam doğrusu..

Bavulu kapatmışlardı Aylâ, odanın ortasında duran bavula baktı. Sonra gülmeğe başladı :

— Anne! bak şu bavul neye benzedi.

Genç kadın gülümseyerek baktı :

— Sen neye benzettin ?

— Karnında yavrusu olan bir keçiye..

Gülüştüler. Genç kadın, eşyası toplanan odada gözlerini gezdirdi. Bu güzel, sevimli odacık, bir gurbet havasile dolu gibi geldi ona :

— Bundan bir müddet önce evlenecek, gideceksin diye üzülüyordum. Odana her girişimde içimde sızılar duyuyordum.

— Şimdi de gidiyorum diye üzülüyorsun değil mi anne ?..

— Öyle yavrucuğum. Sen benim hem çocuğum, hem kardeşim, hem de arkadaşımdın. Sensiz kalmak çok zor.. Fakat şimdi içimde bir teselli köşesi var.

Aylâ soru dolu gözlerle annesine bakıyordu.

— Bu üç yıllık okuma müddeti tamamile benimsin...

— Evlenmemi istemiyor musun anne?.

— Hayır onu demek istemedim. Okuma yıllarında evlenmek düşünülmiyeceği için, aklıma bile getirmemiştim.

Sesi sıcak ve sevgi doluydu.. Başını salladı. Sonra sözünü tamamladı :

— İnşallah sevebileceğin bir delikanlıyla evlenirsin yavrum. Seni prüzsüz bir saadete kavuşmuş görmek, benim için en büyük dilek..

Aylâ annesine sevgiyle baktı, sonra gözlerini duvarda asılı büyük çerçeveye çevirdi. Kalabalık grup içinde, İhsanın güzel başını buldu..

*
* *

Ertesi gün genç kız, kendini büyük vapurun güvertesinde yalnız bulunca, biraz şaşırdı. Hayatında ilk olarak yuvasından ayrılıyordu. Küpeşteye dayanmış, rıhtımda bebek gibi görünen, annesile babasına dalmıştı. Gözlerinde titreşen yaşlar.. yüreğinde hızlı bir atış ve buruk bir sevinç... git gide küçülen yeşil memlekete baktı !

— 7 —

... Kamaranın küçük penceresinden içeriye karanlıklar dolmağa başlayınca, Aylâ uzandığı yatağından doğruldu. Başını pencereye yaklaştırarak dışarılara baktı. Güzel bir akşam başlamıştı. Sıcak memleket kıyılarını, sularını saran eşsiz akşamlardan biri.. Yıldızlı gökle, durgun denizin renkleri birleşmiş; ufuk çizgisi yokolmuştu. Lâciverd billûrdan büyük bir topun içinde kalmış gibi, zevkle ürperdi. Sonsuz ışık benekli gök, sonsuz ışık benekli deniz.. Derin sessizliklere, vapurun içinden taşan gürültüler akıyor gibiydi. Vapurun gidişile çıkan su sesleri, küçük ve susmaz bir mırıltıyle birşeyler okuyordu sanki.. Aylâ yeni bir âleme açılmış gibi duran, yuvarlak pencerenin kenarına çenesini dayamış, duymadığı, tanımadığı zevklerle dışarlara bakıyordu. Nereden geliyor? nereye gidiyordu? Bunlar gözlerinden silinmiş, ürpertili bir rüya

güzelliğile, yepyeni bir âleme girmiş gibiydi. Hiçbirşey düşünemiyordu. Hafif bir rüzgâr yüzünü okşuyor, alnındaki saç kıvrımlarını titretiyordu.

... Bu küçük ılık rüzgâr birdenbire evini aklına getirdi. Odasının yan pençeresine çenesini dayar, gecenin geç saatlerinde denize bakardı. Düşünceleri yavaş yavaş yaşadığı âlemden ayrılarak gerilere doğru yürümeğe başladı. Büyük ve loş salonda yalnız kalan annesile, babasını görür gibi oluyordu. İkisi de gülmeyen yüzlerle oturuyorlar, hiç konuşmuyorlardı.

Hizmetçi ortadaki masanın kadife örtüsünü kaldırıyor, temiz, ütülü, beyaz bir örtü seriyor, karşılıklı iki kişilik takım koyor. Köşedeki boş yer üçünün de gözlerini çekiyor.. Nemli bakışlarla «Aylâ» nın boş bıraktığı yere bakıyorlar...

«Aylâ» titreyordu. Kendi hayalinin gösterdiklerile, gözleri nemlenmişti. Bütün bu düşünüşleri çocukca bularak gülümsedi. Durmadan değişen başının içi onu

şaşırtıyordu.. Kocaman, pırıl pırıl yıldızlarla gök, yıldız ışıklarının düştüğü deniz, küçük rüzgâr, su sesleri, vapurun makine gürültüleri, dönen çarklarla biribirine karışıyor gibiydi. Hiçbir düşünceyi öbürünün içinden çıkaramıyor... herşey biribirine karışıyor, karışıyordu.

Çılgın gibi pencereden çekildi. Zift gibi koyu karanlık kamaranın içinde gözlerini dolaştırdı. Karanlıklardan ışık almış gibi pırıldayan birşey vardı: Ayna.. Kendini görmek, değişen başının, yüreğinin yüzüne vuruşlarını görmek istedi. Eli duvarlada dolaşıyor, elektrik düğmesini bulamıyordu bir türlü.. En sonunda küçük bir yuvarlak parmaklarına değdi. Keskin bir ışık kamarayı kaplayıverdi. Bu ışık öyle büyüktü ki, küçük odacığa sığamıyor, duvarları itmek, tavanı yükseltmek istiyordu sanki.. «Aylâ» kamaşan gözlerini örten ellerini, yüzünden indirdi. Aydınlık dönüyor, renkler keskin çizgilerle başına doluyordu. İki adımda aynanın karşısında buldu kendini..

Gözlerine inanamıyordu. Karşısındaki güzel yüz, kendi yüzü müydü?..

Parlayan saçları güneşli bir taç gibi.. gözlerinde derin bakışlar.. Kanı çekilmiş yüzünün bin bir söz söyleyen manaları.. «Aylâ» aynadaki yüzüne gülümsedi. Çocuğunu seven bir ana duygusuyla bakıkıyordu.. Aynadaki «Aylâ» değildi, Aylânın çocuğuydu sanki...

* *
*

... Dışarıdan, havayı dalgalandıran bir kampana sesi başlamıştı. Genç kız bilek saatine baktı. Yemek vakti.. İçinde ürkek bir duygu dolaştı. Kalabalık salon gözlerinin önüne gelmişti. İki gündenberi devam eden yolculukta, yemekten yemeğe dışarı çıkıyordu. Meraklı gözlerin kendini sarışlarını hiç sevmiyordu. Saçlarını düzeltti. Elbisesini değişerek dışarı çıktı. Kamaraların bulunduğu koridorlarda kısık ışıklı lâmbalar yanıyordu. «Aylâ» hızlı adımlarla salona çıkan merdivenlere doğru ilerlerken, yanındaki kapılardan biri açıldı. Çıkana yol vermek için, bir adım geriledi. İçeriden uzun boylu, güzel vücutlu bir adam çıkmıştı. Loş ışıklar içinde saçları koyu bir gece karanlığile pırıldıyordu. «Aylâ» yı görünce bir dakika kıpırdısız durdu. Gözleri, aradığını bulan insanların sevincile dolmuştu. Geçmek isteyen genç kızın yolunu kesti. Yüzünün hatları keskin, gözlerinin içi bunun aksi yumuşak bakışlıydı:

— Affedersiniz. Sizi rahatsız ettim.. Bunu bilmekle beraber bir dakika beni dinlemenizi rica edeceğim..

Sıcak ses, belirsiz bir tahakküm doluydu. Renkli kalın dudakları; bir inci dizisi gibi beyaz ve düzgün dişleri vardı. Biçimli burnun kanatları, lâkırdı söylerken açılıp kapanıyor, yüzüne ateşli, ihtiraslı mânalar veriyordu. «Aylâ» şaşırmış, yüzüne sıcak bir kan dalgasının çık-

(Arkası 2 inci sayfada)

Asrın Alfabesi

ALPMAS

YAZAN:
MAHMUT YESARİ

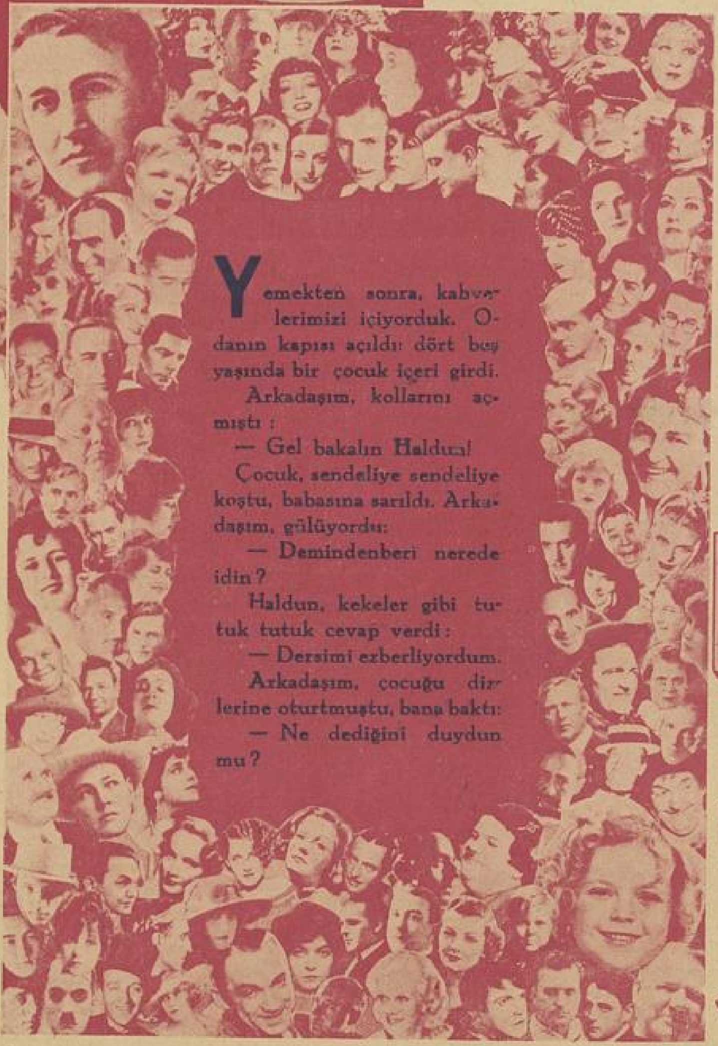

Yemekten sonra, kahvelerimizi içiyorduk. Odanın kapısı açıldı: dört beş yaşında bir çocuk içeri girdi.

Arkadaşım, kollarını açmıştı:

— Gel bakalım Haldun!

Çocuk, sendeliye sendeliye koştu, babasına sarıldı. Arkadaşım, gülüyordu:

— Demindenberi nerede idin?

Haldun, kekeler gibi tutuk tutuk cevap verdi:

— Dersimi ezberliyordum.

Arkadaşım, çocuğu dizlerine oturtmuştu, bana baktı:

— Ne dediğini duydun mu?

— Evet.

— Peki, şaşmadın mı?

Boynumu büktüm:

— Eh! şaştım... Biraz erken değil mi?

Arkadaşım, çocuğu yere bıraktı, ciddi bir tavur aldı:

— Öğrenmenin yaşı, zamanı yok!.. Mektebe göndermiyorum, evde de, ders için sıkıya koymayorum. Bir eğlence gibi, hiç sıkılmadan öğreniyor. Fakat benim usulüm sayesinde... Çocuğa eğildi:

— Haydi, git, kitabını getir, Haldun!

Haldun, hiç titizlenmedi ve sevimli, tatlı bir uysallıkla emekliye emekliye odadan çıktı.

Arkadaşım, kurnaz kurnaz gülüyordu:

— Çocuk, hiç sıkıntı çekmeden, zevkle alfabeyi öğrendi ve yavaş yavaş kıraati de söküyor.

Ressam İngres'in kemanı gibi birçok insanların meslekleri, ihtisasları, sanatları dışında, hattâ onlarla taban tabana tersine acaip şeylere merak sardıklarını biliyordum. Bir banka memuru olan arkadaşımın " usulü tedris hocalığı „ na kalkışmasını da bu çeşit meraklardan sanıyordum; ve sanmakta da haklı idim.

Biraz garip bakmış olacağım ki arkadaşım kaşlarını çattı:

— Palavra atmayorum. İşte hile hurda da yok... Görünce ayakların suya erer.

— Birşey söylemedim.

— Söylemedin amma, şüpheli şüpheli bakıyorsun.

Oda kapısı tekrar açılmış çocuk, elinde bir kitapla görünmüştü. Arkadaşım çağırdı:

— Haldun, kitabı bana ver...

Ve sonra, masa üzerinde duran gazeteleri gösterdi:

— Bir gazete al... Amcanın göstereceklerini oku...

Haldun, babasının dediklerini yapmıştı, ona gazeteden büyük, küçük harfler gösteriyordum; çocuk, inanılmaz ve şaşılacak bir doğrulukla cevaplar veriyordu:

— D... Y... B... Ç...

Haldun, gösterdiğim harflerin birinde yanılmamıştı. Bazı kolay kelimeleri de çıkarıyordu:

— Adana...

Fakat bazı çetin kelimeleri de çıkardığını görünce duraladım:

— Şaşılacak şey, vallahi...

Benim saşkınlığımı gören arkadaşım, kahkahadan kırılıyordu:

—Nasıl? martaval mı atıyor muşum?

Şüphem geçmiş, merak başlamıştı:

— Tebrik ederim.

— Kimi?

— Hem çocuğu... Hem de seni...

Arkadaşım, bu paylaşılmadan koşlanmamışa benziyordu..

— Asıl, beni tebrik etmelisin. Haldun, akıllı çocuktur. Fakat kolayca öğrenmesi, benim usulüm, daha doğrusu keşfim sayesindedir.

Elindeki kitabı gösteriyordu:

— Eğer Halduna kitaptan okutsam; belki, (evvelden ezberletmişimdir, diye kuşkulanacağını düşündüm. Şimdi, işin hileli olmadığını öğrendin. Kitabı vereyim, ondan okut.

Kıraat kitabını arkadaşımın elinden aldım. Çocuğa göstermeğe başladım. Çocuk, yine doğru cevaplar veriyordu. Yalnız kıraat kitabı, daha büyük harflerle yazılı olduğu için, çocuk daha süratle okuyor ve hiç kekelemiyordu.

Haldun, bu imtihandan da yüzünün akile çıkmıştı. Arkadaşım, oturduğu yerde kıs kıs gülüyordu:

— Nasıl?

— Mükemmel! Fakat senin usulünü, keşfini anlayamadım. Onu, anlat asıl, onu merak ediyorum.

Arkadaşım, ayağa kalktı:

— Bir dakika müsaade et... hazırladığım alfabeyi getireyim.

Dedi, odadan çıktı.

Ben, ağaçtan düşen elmadan, banyoda yüzen mantardan büyük keşifler yapan âlimleri düşünüyordum. Arkadaşım da, bu çeşit adamlardan biri olmuştu mutlaka!

Çok geçmedi, arkadaşım, elinde büyük bir defterle içeri girdi, bir iskemle çekti, yanıma oturdu, defteri açtı:

— Alfabede, önce bir fevkalâdelik görmiyeceksin... Benim alfabemde de, aynı şekilde büyük, küçük harfler var yalnız, harfleri, kelimeleri iyice belletmek için bulduğum misaller ve isimlerde, öbürlerinden ayrılıyorum. Okutma ve öğretmede de asrın zihniyetine, modasına ve görüşüne uymak lâzım geldiğini sezdim. Zamanın gidişine uyacağız. Çocuk, en çok neleri görüyor, neleri duyuyor, neleri işidiyor, nelerden hoşlanıyor, neleri seviyor, nelere merak ediyor, ruyalarına neler giriyor; yeni gördüğü şeyleri, nelere benzetiyor, en çok nelerle meşgul oluyor? Bunlara dikkat ettim. Küçük bir denemeden sonra kararımı verdim. Ve sonunda da, hiç yanılmadığımı anladım.

Arkadaşım, defterin yapraklarını çeviriyor, gösteriyordu:

— Bak... A... B... C...

Evet, bütün harfler, öbür alfabelerde olduğu gibi büyüklü, küçüklü ve iri iri yazılmıştı. Hattâ arkadaşım, bunları, bir kıraat kitabından kesmiş, deftere yapıştırmıştı.

Harfleri gözden geçirirken, harflerin yanıbaşına yapıştırılmış resimler, öbür alfabelerde görülen resimlere benzemiyordu: kabarık saçlı, süzük gözlü bir kadın; sülük bıyıklı bir erkek; sarı saçlı bir kadın; favurili bir erkek...

Bunlara bakarken gözüme tanıdık bir yüz de ilişti: Şarlo!

Sordum:

— Şarlonun ne münasebeti var?

Fakat birden cahilliğimi anladım, durdum; bütün dünyaca tanınmış bir adam, bir çocuğun elbette, başka resimlerden daha fazla hatırında kalabilirdi. arkadaşım, yüzüme tuhaf tuhaf baktı:

— Öbürlerini tanımayor musun?

— Hayır!

— Sen, Ayda, Merihde mi yaşıyorsun Allah aşkına?

— Neden?

— Nasıl olur da, bu gösterdiğim resimleri tanımazsın? Hepsi, en meşhur sinema yıldızları..

Ayaklarım, suya erer gibi olmuştu ama, yine büsbütün kavrayamamıştım:

— Peki, bu sinema yıldızlarının resimlerini alfabeye niçin koydun?

Arkadaşım, defteri kapadı; ayağa kalktı, yüzüme acıyarak baktı:

— Darılma ama, sen, asrın adamı değilsin!

— Bu iltifat, neden icabetti?

— Belki işlerin çok, biraz dalgın ve yorgunsun! diye, daha ileri gidip hücum etmiyorum... Sorduğun şeye bak.. Sen, hiç sinemaya gitmiyor musun?

Biraz utanır gibi oldum:

— Bazı bazı giderim.

— Sinemada uyuyor musun?

İçimi çektim:

— Filimlerin şimdi hemen hemen hepsi sesli!

Arkadaşım, dik dik baktı:

— Demek sessiz olsa, uyuyacaksın...

Parmaklarile kulaklarını tıkamıştı:

— Aman duymayayım... duymamış olayım... Kimseler de duymasın!

Alık alık duralamıştım:

— Neden? büyük bir suç mu işliyorum?

— Bağışlanmaz, bir suç! ne yaşına, ne görüşüne, ne de mesleğine bağışlanır suçlardan değil...

İyice sersemlemiştim:

— Ben, farkında değildim... Şimdiye kadar bu yüzden kimbilir ne kadar pot kırmışımdır!

Arkadaşım, sersemleyişime gülmeğe başlamıştı:

— Ona hiç şüphe etme!

Sol elinde tuttuğu deftere, sağ elile vuruyordu:

— Eğer, ben de senin kafanda olsaydım, bu yeni „usulü tedris" i katiyen keşfedemezdim.

Karşımda durmuş, anlatıyordu:

— Çocuk, daha okuma çağı gelmeden, bu sayede, hem de seve eğlene alfabeyi öğrendi.

Tekrar yanıma oturmuştu:

— Şaka söylemiyorum... Sana, ne demiştim: asrın zihniyetine, modasına, görüşüne uymak lâzım... Ve ilâve etmiştim: Çocuk, en çok...

Durdu, yüzüme baktı:

— Dikkat ediyor musun? en çok, neleri görüyor, neleri duyuyor, neleri işitiyor, nelerden hoşlanıyor, neleri seviyor, nelere merak ediyor, ruyalarına neler giriyor; yeni gördüğü şeyleri, nelere benzetiyor ve en çok nelerle meşgul oluyor?

Durdu, elini omuzuma koydu:

— Bunları tesbit etmek lâzım... İnce nokta burada...

Tekrar defteri açmıştı; hem harfleri, hem resimleri, hem de misalleri gösteriyordu:

— Ş... Şarlonun Ş nı!... M: Marlen Ditrib!... Y: Emil Yanings'in Y si !.. C: Con Barimor!... L: Lilyan Harvey, Lilyangış, Lili Damita!.. H: Harolt Lüi!..

Defteri kapamıştı:

— Cinayet, hırsız polis filimlerinden de istifade ediyorum. Tabanca, kama, kelepçe, parmak izi gibi kelimeler de onlardan ötürü... İhtira beratını yeni almış bir mucit, bir kâşif gibi defterini öğüne öğüne göğsüne bastırmıştı:

— Evvelâ, Haldun için hazırladığım bu alfabeyi, biraz daha hale yola koymağı düşündüm. Pek küçük bir değişiklikle cihan alfabelerini de bu suretle tertip kabil olabileceği fikri, daha doğrusu kanaati de hatırıma geldi. Şimdi, bu işi genişletiyorum.

Artık iyice anlamıştım, benim de kafam işleyordu:

— Bu alfabede muvaffak olacağından hiç şüphe etme! Yalnız, küçük bir noktaya dikkat edeceksin... Bu alfabeyi her sene gözden geçirecek ve yeni parlayan yıldızları, sönen yıldızların yerine koyacaksın!

Arkadaşım, güldü:

— Mükemmel!...

— Milyoner olabilirsin. Hemen cihan kitapçılarile anlaş! kitabını milyonlarca satabilirsin.

Elini sıkarken ilâve ettim:

— Sana, pek yabana atılmıyacak bir fikir daha vereyim mi?

— Söyle!

— Sen, bu alfabedeki resimleri, misalleri biraz daha genişletir ve onlara uygun „malûmatı umumiye" de koyacak olursan, cihan üniveristelerinin de derhal kabul edip ders programlarına geçirecekleri en mühim eseri meydana getirmiş olursun!

Sovyetler Köylü ve İşçi Meslesini Nasıl Hallettiler?

Rusyada Çiftçilik

Büyük komşumuz Sovyet Rusya ahvali çok güçlükle takip olunan memleketlerin başında bulunuyor. Eski idare,, iktisadî sistem, içtimaî bünye, hulâsa herşey yıkılmıştır. Herşey ta temelinden tekrar yapılıyor. Herhangi bir sahada eski temeller üzerine kurulan yeni bir bina yoktur. Bunların hiçbiri ne eski zamanlarda, ne de şimdiki devirde dünyanın hiçbir tarafında da görülmemiştir. Bu itibarla toprakları dünyanın altıda birini teşkil eden ve yüz altmış beş milyon nufusu bulunan bu büyük memleket adeta muazzam bir tecrübe tahtası olmuştur.

Herhangi tecrübe beklenilen faydayı ve neticeyi vermediği taktirde derhal terkedilerek bir başkasına başlanıyor. Bunun için Sovyet Rusyada olup bitenleri tetkik etmeyi kısa bir zaman için olsun ihmal edenler bile, hiç beklemedikleri yeniliklerle karşılaşarak şaşırıyorlar ve vaziyeti kavramak için ne yapacaklarını, işe nereden başlayacaklarını bilemiyorlar. İşte bu sebeple Sovyet Rusya ahvalini fasılasız takib etmek lâzımdır.

Köylü ve Amele Farkı

Sovyet Rusyadaki mütemadi değişiklikleri anlıyabilmek için bir misal getirelim: Köylünün hiç durmadan değişen vaziyeti. Rusya ötedenberi bir ziraat yurdudur. Endüstri (sanayi) nin en ziyade ilerlediği Çarlığın son günlerinde bile bu memlekette endüstri işçisinin miktarı dört milyonu geçmemişti. Halkın bilhassa Avrupadaki kısımda büyük ekseriyeti çiftçiydi. Geri kalanı da ya yalnız hayvan yetiştirmek, yahut ta hem ziraat yapmak, hem de hayvan yetiştirmekle yaşıyordu.

Komünizm sırf sanayi memleketlerine göre düşünülmüş bir rejim olduğundan, komünistler Rusyada duruma (vaziyete) hâkim olduktan sonra ilk iş olarak endüstriyi genişletmek ve endüstri işçisini çoğaltmak meselelerini ele almışlardı. Bu suretle işlenen ziraat sahası küçülmüştü. Lâkin gene nufusun kahir çokluğu, yüzde yetmişi köylü idi.

Köylünün tasarruf hakkı, Sovyet idaresinin tesisindenberi türlü türlü şekiller aldı. Bir zamanlar kendisine geniş tasarruf hakkı verilmiş, sonra tavuğuna bile sahip olmaktan mennedilmişti. Çarlığın sukutu esnasında arazinin çoğu zadegânın ve diğer sınıfların ellerindeydi. Bu itibarla köylü toprağa susamıştı. Sovyet idaresinin ilk işi bu yerleri köylüye dağıtmak olmuştu. Memnun olan ve toprağa kanan köylü Sovyet rejiminin en hararetli taraftarı ve müdafii olmuştu.

Sonraları şehirlere ve sanayie ehemmiyet verildikçe köylü ihmal edilmiş, tasarruf hakkı darlaştırıldıkça darlaştırılmıştı. Köylünün dahi endüstri (sanayi) amelesi gibi şahsî mal ve mülkü olmıyan proletarya haline getirilmesi için 1928 de Kolhoz (müşterek çiftlikler) usulü tatbik olunmuştu. Köylünün yüzde sekseni elindeki yeri, yurdu ve hayvanı kaybederek hububat fabrikası sayılan müşterek çiftliklere yahut devlet çiftliklerine alelâde amele olarak sokulmuştu. Köylü birşeye sahip değildi. Hükümet bu çiftliklerden gayet ufak bir bedelle mahsulün büyük kısmını alıyor, bir kısmı da tohumluğa ayrılıyor, geri kalanı da amele ve köylülere bırakılıyordu. Bu suretle köylü endüstri

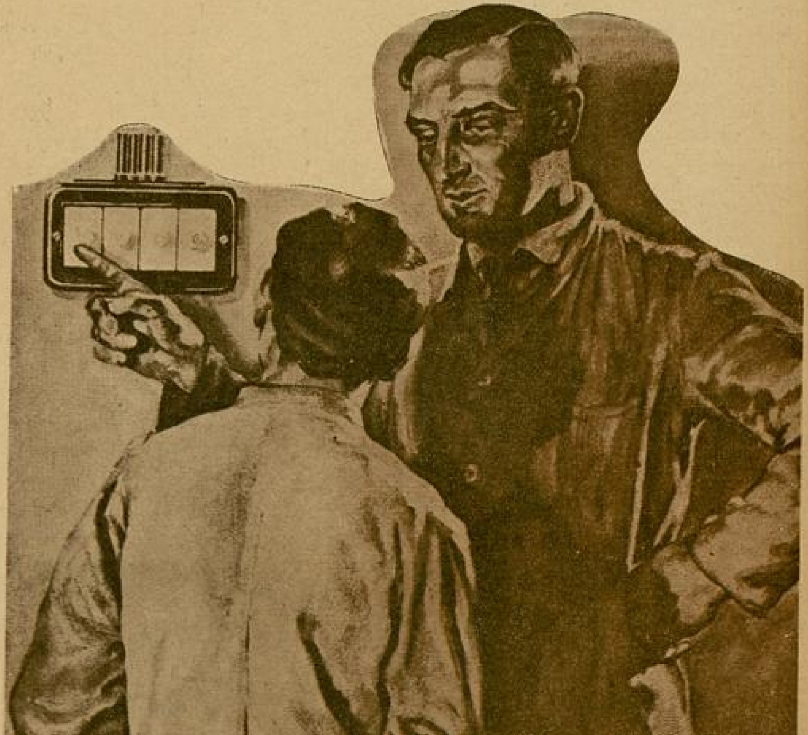

(sanayi) amelesine nazaran çok fena mevkie düşmüştü. Çünkü şehirlerde ve fabrikalarda ameleye vesika ile gayet ucuz ekmek ve sair havayici zaruriye veriliyordu. Köylünün intihab hakkı bile darlaştırılmıştı. 125,000 amele bir Sovyet saylavı çıkardığı halde 250,000 köylü bir saylav seçebiliyordu. Hulâsa köylü ile endüstri (sanayi) amelesi arasına derin farklar konulmuştu. Adeta amele memleketin imtiyazlı bir sınıfı ve köylü parya olmuştu.

Sovyet Kongresinde Görüşülenler

Nihayet son zamanlarda toplanan Sovyetler kongresinde Stalin Yoldaşın teşebbüsile önemli kararlar verildi. Bu sayede köylünün müşterek ve münferit tasarruf hakkı tanındı. Bunların hududu tayin olundu. Saylav seçimi hususunda köylü ile amelenin arasında mevcut müsavatsızlık ta kaldırıldı. Seçimin gizli ve bilâvasıta olması esası da kabul edildi.

Bu ıslahat esasları Stalin Yoldaşın riyaseti altındaki komisyon tarafından işlenmektedir. Bunların tamamile tatbiki hayli zamana muhtaçtır. Meselâ yeni rey hakkı ancak, üç dört sene sonra toplanacak Sovyet kongresi seçimi için kullanılabilecektir. Bunların ehemmiyeti, amele ile köylü arasındaki farkın kaldırılmış olmasında ve köylünün bir derece tasarruf hakkının tanınmış bulunmasındandır.

Kolhoz yani müşterek çiftliği buna dahil köylülerin şayialı ve müşterek mülkü sayılmaktadır. Köylü evine, evinin bahçesine yalnız başına sahiptir. Kendisi için sebze yetiştirmek üzere müşterek çiftlikten bir hektara kadar arazi isticar edebilir. Ziraat ve hayvan yetiştirmek itibarile dört büyük mıntakaya ayrılan Rusyada, mıntakasına göre köylü birden sekiz ineğe ve beşten yüz elli koyuna kadar hayvana müstakillen sahib olabilecektir.

Vesika Usulü de Kaldırıldı

Köylü ile amele arasındaki maişet farkı ekmek vesikalarının kaldırılmasile de büsbütün kalkmış gibidir. Şimdi amele serbest pazardan ve piyasa fiatı üzere ekmek ve sair eşya alıyor. Buna mukabil mesai ücretlerine zam yapılmıştır.

Müşterek çifliklere ait vergi tarzındaki mirî hisselerin tarh ve tahsil usulü köylüye uygun gelecek surette ıslah edilmiştir. Artık hektar başına muayyen bir vergi alınacaktır. Köylerde nezarette bulunan inzibat müfrezeleri traktör istasyonlarına alınarak köylülerin üzerindeki sıkı nezaret te hafifletilmiştir. Son kongrede Bolşevik rejiminin teessüsündenberi ilk defa olarak demokrasi ve parlmantarizm sözleri bile sarfedilmiştir.

Lâkin şurası muhakkaktır ki Rusyada ne gibi değişiklikler yapılırsa yapılsın, devlet ve halk üzerinde hâkim biricik kuvvet olarak komünist fırkası kalacaktır.

Gelecek Sayıda:

Saç Tuvaletlerinin Tarihi
Zeynel Akkoç

GÜZELLİĞE SERENAT
Mahmut Yesari

ÖZLENEN BAHAR
Çahit Uçuk

Eğlenceli Bir Kâğıt Oyunu: RAMİ
V. S...

Sizin İçin En Değerli Şey Nedir?..

Bu suale hiç kimseden ayni cevabı alamazsınız. Hele bu sual, yukardaki gibi bu kadar mübhem birşey ifade ederse, ve hele sinema artistleri gibi garip insanlara sorulursa!

"Sizin için hayatta en değerli şey nedir?„ sualini Holivut yıldızlarına soran bir gazeteci, bakın onlardan nasıl cevaplar alıyor:

Janet Gaynor, hiç düşünmeden cevap veriyor:

— «Saadet!»

— Fakat, saadet bulunur bir şey midir? sualine de gülerek:

— Onu bulmak gayet basittir! diyor. Ben saadeti iki şeyle elde etmesini bilirim. Birincisi, hiçbir şey istememek. Buna belki softaca bir tevekkül dersiniz. Hayır, bu, tevekkül değildir. Yalnız, ben şöyle düşünürüm: Bir şeyi istersek, bir şey şöyle olsun, böyle olmasın dersek, bizim dediğimiz dinlenir mi?

Dinlenmez! O halde, niçin her şeyi evvelinden düşünelim? niçin bir şey üzerinde hayaller kuralım? Ne olursa, insanın önüne ne düşerse onu kabul etmelidir. İşte, hayallerim olmadığı için sukutu hayallerim de yoktur. Hiçbir vak'a beni müteessir etmez: Bu böyle olacakmış, olmuş. Esasen başka türlü olmasını istememiştim ki, olmadı diye üzüleyim...

Saadeti elde etmeye yarayan ikinci şey de: onu, kendim için değil, ailem ve arkadaşlarım için istememdir. Ben kendime birşey istemem. İstediğim bütün iyilikler başkaları içindir. Ben bir tekim, başkaları birçok. Onun için, bana saadet verici bir vak'a olmaz ama, başkalarına ayrı ayrı saadet veren şeyler çok olur. İşte, onun için, ben de hemen hergün, başkalarına gelen saadetten kendime pay çıkarırım ve mes'ut olurum.

Janet Gaynor'un bu sözleri oldukça garipti. Ona bu suali soran, aldığı cevaplar üzerinde düşünceye dalmışken genç artist, şen ve mes'ut bir kahkaha ile gülerek, cevabını tekrarladı:

— Dünyada en fazla kıymet verdiğim şey saadettir, ve saadeti bulmak çok kolaydır!.

***

Greta Garbo, kendisine gayet manasız bir sual sorulmuş gibi birden bire, hayretle haykırıyor:

— Dünyada değer verilecek tek şey: şan ve şereftir ancak. Başka ne olabilir ki!.

Holivut Artistleri Bu Suale Ayrı Ayrı Cevap Veriyorlar.

Sonra, fikrini izah ediyor:

— Ben, hayatımda büyük bir şöhret kazanmaktan başka birşey düşünmedim ve başka hiçbir şeye kıymet vermedim. Öyleya, insan bütün dünyaca tanınmış, meşhur bir adam olduktan sonra, başka ne eksiği kalır ki! Herşey şöhrete bakar. Şöhretin oldu mu, para da senin, aşk ta muvaffakıyet te senin, herşey senin... Şöhretini kaybettin mi, herşeyini kaybetmişsin demektir: Ne para kalır, ne erkek kalır, ne hayat kalır. Onun için bence, kazanılması lâzım gelen şey şöhrettir, ve elden çıkarmamağa çalışılacak şey de yine şöhrettir! Şöhret kazanmak için insan her şeyi yapmalıdır, şöhreti kaybetmemek için de yine öyle!...

Görüyorsunuz ya, bu da az fena bir fikir değil! Buna da bir bakıma göre hak verelim ve başkasına geçelim.

***

"Hayatta en değerli şey„ sualini ilk sorduğumuz iki erkek te, hiç düşünmeden hemen cevap vermişlerdi. Cevapları ne dereceye kadar doğru veya yanlış, bunun üzerinde durmayalım. Yalnız muhakkak olan birşey varsa o da şu ki, kadınlar bu cihette erkeklerden daha ağır başlı oluyorlar. Ayni sual karşısında kalan Frederik Marş birdenbire cevap veremiyor, düşünüyor. Kararsız olduğu belli. Neden sonra ve yine çekine çekine, yavaş sesle:

— Aşk! diyor.

Bu kelimeyi belki, tek heceli bir söz olduğu için seçmiştir. Çünkü:

— Aşk nedir? suali sorulunca buna karşılık veremiyor ve duralıyor:

— Aşk... manası pek mübhemdir. Esasen kendisi de ayni derecede mübhem olan bir şeydir. Yalnız, şunu iyice biliyorum ki, içimi dolduran bir şey varsa o da aşktır. İçimden aşkı çıkarırsanız ölürüm sanıyorum. Bana öyle geliyor ki aşksız hiçbir şeyin değeri yoktur.

— Peki, hangi aşkı aşk olarak kabul ediyorsunuz? Eski zamanın şu ebedî, romantik aşkını mı, yoksa bugünün beş dakikalık, geçici aşklarını mı?

Bu suale Frederik birdenbire sesini yükselterek cevap veriyor:

— Yo! Siz benim dediklerimi anlamamış bulunuyorsunuz. Ben, aşk adını her sevgiye vermiyorum. Bir işte aşk olur, birisine karşı aşk duyulur. Fakat, kadın erkek arasındaki aşk üzerine fikrimi anlamak isterseniz... size diyebilirim ki, bugünkü dinamik, şimşek süratli aşkları tercih ederim. Gençliğin kalbinde öyle müthiş bir ateş vardır ki, bütün kuvetini bir ânda sarfetmek ister, sarfettikçe de o ateş, tekrar ayni şiddetle doğar.

Asıl sorgunuza gelelim: Bence dünyada değer verilecek tek şey, aşktır, sevgidir. Bugün benim hayatımdaki birçok sevgilerden birini de X...e olan çılgın aşkım teşkil eder.

Bundan sonra, Frederik Marş paranın, şöhretin pek değerli şeyler olmadığını söylüyor.

***

Acaba her kadın bu fikirde mi? Bunu anlamak için ayni suali başka bir kadın artiste sormak kâfidir.

Talih karşımıza esmer güzeli Doleres Del Rio'yu çıkarıyor. İnce dudaklarının arasında sakladığı tebessümünü açığa vurarak:

— En değerli şey hayattır! Diyor. Para veya aşk diyenler, bilmiyorlar ki onlar parayı ve aşkı değil, paranın ve aşkın heyecanını veren başka bir şeyi seviyorlar: Hayat!.... Sizi bir mahbese kapatsalar, yanınıza milyonlarca liralık para verseler, ne yapabilirsiniz? Yine ayni mahbeste, çıldırırcasına sevdiğiniz sevgilinizle beraber kapalı kalsanız aşktan değil, can sıkıntısından çıldırmaz mısınız? Fakat, aşksız, parasız bir hayat verseler: Bütün dünya sizin, hürriyet sizin. İstediğiniz yere gidebilir, ve istediğiniz şeyi kazanırsınız, kazanmak imkânı vardır. Ben bu prensibi kendi hayatıma tatbik ettim: Ailemi, yerimi yurdumu bırakarak Holivut'a geldim. Çalıştım: Bugün şöhreti de kazandım, parayı da, aşkı da...

Onun için benim genç arkadaşlarıma hervakit verdiğim bir nasihat vardır: Hayatın bütün genişliğinden istifade edin. Muhitinize kapalı kalmayın. Hayatta herşey vardır. Ve siz hepsini elde edebilirsiniz, tek siz hayatı sevin!...

***

İşte, bu suale Holivutda yaşayanların verdiği dört ayrı cevap. Şüphesiz ki, bütün artistlere sorulsa, hepsinden ayrı cevaplar alınacak. Bu kadar ayrı fikirli insanların bir arada yaşayabilmeleri çok garip birşey değil mi?

Holivut Yıldızlalarına göre en değerli şey:

— SAADET

— ŞAN ve ŞEREF

— AŞK

— HAYATTIR.

JANET GAYNOR

ACABA SİZ DE BU FİKİRLERDE MİSİNİZ ???

YAZAN:
PERİHAN ÖMER

KAN!

Ümidi, gayesi, daha doğrusu hayat bağı idi bu kız. O gülerse güldüğünü, ağlarsa ağladığını zannediyor, onun eteğinde sürükleniyor, sıcaklığı ile ısınıyordu. Kızından başka kimsesi, hiçbir isteği yoktu!. Zaten çökmüş, ihtiyarlamış bir adamdı. İlk ve son olan aşkında çektiği acılarla ezilmiş, bir külçe haline gelmişti.

O, son günü karısının kaçarken bıraktığı mektubu nasıl unuturdu!.

Bu öyle âni, öyle ağır ıstırabdı ki beyni oğuşsa, damarlarında, vücudunun her zerresinde hissedecek, ömrünün nihayetine kadar geçmesi imkânsız bir hastalık gibi taşıyacak; ve her geçen gün onu uzun bir yıl gibi ihtiyarlatacaktı.

Daha genç iken hafif, çok hafif bir kadını sevmişti.. Bütün kalbi ile, bütün damarlarile sevmiş, bağlanmıştı.. Bu kadın öyle şendi ki, kızgın kıvılcımlar saçan gözleri sanki her dakika gülerdi. Dünya ile alay ediyormuşcasına kıvrılan dudaklarında daima biraz küstahça, fakat hoş bir kelime dolaşırdı. Bazan açık şarkılar söyler ve berrak kahkahaları etrafta dalgalanırdı. Kendini tutmak isteyen bütün avuçları, kızgın bir mayi gibi yakıyor, kavuruyordu.. İşte bağlandığı ve bağlamak istediği böyle bir kadındı; ve bu gaye ile nikâh yaptı. Karısını, süslü bir mahbese benzeyen konağına kapadı. Kadın başka bir erkek yüzü görmedi.. Dünyaya bir kız getirdi; lâkin daha fazla bu hayata tahammül edemezdi. Zaman geçtikçe rengi uçuyor, gözlerinin pırıltısı soluyordu. Nihayet kaçtı!

Ve ufak bir mektup bıraktı: «Beni affet.. Ben sana lâyik bir kadın değilim.. Yanında yaşamağa devam etmem imkânsız! Gidiyorum.»

Hepsi bu kadar.. Adamın unutamadığı, beynine sarılan, hergün biraz daha fazla sıkan bu kısacık mektuptu.

Artık eski aşkı kalbinin bir köşesinde uyutmuştu; lâkin korkuyordu. Kızı için.. Acaba anasına benzeyecek miydi?. Onu bir saniye yanından ayırmıyor; kız, daha bir cürüm işlemeden mahkûm hayatı geçiriyordu. Ama baba o kadar müşfikti ki, bunun pek te farkına varmıyordu...

Bu, tamamile değişik bir terbiye almasına rağmen, anasına benzeyen halleri olan bir kızdı. Onun da parlak gözleri, coşkun halleri, şen kahkahaları vardı. Güzelliğine, süse hayran; ciddi şeylere lâkayit görünüyordu. Tahsilini ilerletebilmek için babası, senelerce ağır yük çeker gibi iziyet çekmiş, yo-

rulmuştu. Yalnız bunlar, sade son anasından değil, ilk anadan, Havvadan beri kalan şirin günahlardı. Başka bir kusuru göze çarpmıyordu. İtaatkâr, uslu küçük bir çocuk gibi yaşıyordu. Sevimli hallerinde ufak bir isyan bile yoktu. Daha hiçbir erkek onu sarmamış, hiçbir ıstırap rengini soldurmamıştı. Süs, ve temiz eğlencelerle doldurulan günlerinde helecan ve isteğin ne demek olduğunu öğrenememişti. Dakikalar, saatler, günler onun için üzmeyen, coşturmayan bir geçişten ibaretti. Başında yaptığı bir yığın buklelerle, anasınınkilere çok benzeyen gözlerile, renkli kumaşlara sardığı küçük vücudile kendi kendinin bebeği, zevki idi. Bol bir şefkat ılıklığı içinde, nihayetsiz gibi görülen bir rahatla, kendi sevgisile dolu olarak yaşayan küçük düşünceli bir kızın, başka neye ihtiyacı olabilirdi? Her şeye rağmen çocuk kadar temiz kalmış olan babasından başka dostu, arkadaşı yoktu. Ona "aşk" deseler iri gözlerini bir az daha açarak çok kısa bir müddet büyük bir hayretle düşünürdü. Gece rüyalarında, midesi dolu olduğu zamanlar havalarda uçmuş; uçurumlardan düşmüş; hafif ve neş'eli zamanlarda da ışıklı vitrinler görmüştü. Kendinden ve babasından sonra sevdikleri: kedisi, köpeği, ve sözde biblo diye öteye beriye konulan arasıra oynadığı, kabarık etekli bebekleridi. Hayatında ne ıstırap, ne de gaye yoktu.

***

O gece yine kendi yatak odasında yalnız bulunca aynanın önünde biraz gecikti. Saçlarına, boynuna güzel kokular sıktı. Her gün kapalı elbiselerin içinde hapsolan vücudunu ince, çıplak gecelikle görmek onu neşelendirirdi.. Gülümsedi, kolları ile lüzumsuz hareketler yaptı.. Nihayet yatmağa karar vermiş gibi yatağına doğru yürüdü.

Eline, babasının okumasına izin verdiği kitaplardan birini aldı.. Sahifelerini çevirdi.. Lâkin bu yazılar canını sıkıyordu, bıraktı.. İçini çekerek başını yastığa yerleştirdi.

Hava çok sıkıntılı, gece oldukça karanlıktı, belki de bir fırtına hazırlanıyordu.

Balkonun kapısını açık bırakmıştı. Etrafını saran hanımellerinin bayıltıcı kokusu; tatlı bir ninni gibi kızı okşuyordu. Elektiriği söndürdü.. Ve biraz sonra daldı. Sebebsiz bir helecanın hafifleştirdiği bir uyku ile epey bir zaman geçmişti. Uzaktan gibi gelen bir patırtı ile uyandı, uykulu gözlerile karanlıkta etrafına bakındı.. Odasında bir adam vardı! Çılgınca bir korku bütün vücudunu kapladı. Eli, düşüncesiz bir hareketle elektrik düğmesine basmıştı. Oda birden aydınlandı, hayretle karşısındaki adama baktı. Bu, her zaman gördüğü ve babasından gizlice bakıştıkları yakışıklı bir gençti. Korkunun yerini şaşkınlık, şaşkınlığınkini de memnuniyet aldı. Bu genç, kendisi için; babası gibi sert bir adamın evine balkonlardan girmek tehlikesini göze almıştı. Adam, genç kıza teklifsizce yaklaştı. Sadece:

— Sizi seviyorum! dedi. Yine bakıştılar.. Ama bu sefer yakından ve yapyalnız. Genç, kadının nazarlarını çok yumuşak buldu.. Cesareti arttı.. Bileklerinden yakalayarak kendine çekti..

İlk buse kızı sersemletmişti...

Adam, geç kızı kucakladı, tekrar yatağına yatırdı. Bir kenara çekilmiş düşünüyordu.. belki de vicdan azabı duyuyordu. Bu eve bir iddia için girmiş; bu kıza, bir gurur meselesi yüzünden malik olmuştu.

O sene, daima bir ihtiyarla gezen, çok güzel bir genç kız bütün Adayı meşgul ediyordu. Kendisi, arkadaşları arasında, istediği kadını elde edebilmekle maruftu. Lâkin son zamanlarda itimatsızlık gösteriyorlar, hemen her gün:

—Haydi şu kızla seviş de seni görelim! diyorlardı..

— Yaparım

— Yapamazsın.

Belki iki aydır devam eden bu iddia yüzünden gözü kızmış, balkonlara tırmanmıştı. Ama, ince bir gecelikle, kokulu yatağında yatan çok güzel bir kadının karşısında kendini kaybedeceğini düşünememişti.

Derin derin içini çekti.

***

Kız yavaşça:

— Sabah oluyor! dedi.

Adam birden yerinden kalktı.

Kadın, sokularak yalvarır gibi sordu:

— Yine geleceksin değil mi?.

Tereddüt eden bir ses:

— Bilmem... eğer mümkün olursa.. Diye mırıldandı.. ve bir gecelik sevgilisini bir kere daha öperek, geldiği gibi yavaş adımlarla uzaklaştı.

Balkonun önüne gelince pişman olmuş gibi durdu. Dönerek çok hafif bir sesle söyledi:

— Ben bir daha gelebilecek miyim? Hiç te zannetmem. Yakalanırım.. Ama sen ister isen gel.. Adresimi söylemiştim.. Biliyorsun değil mi?.

— Evet!

Gölge kayboldu.. Çok geçmeden yaprak hışırtılarının da arkası kesildi.. Kız, uzun bir zaman, sanki dönmesini bekliyormuş gibi, balkona baktı.

Sonra yatağa kendinini bırakarak sessizce ağlamağa başladı; birden mühim bir şey anlamış, kanaat getirmiş gibi kalktı, artık sakindi.

Kat'i bir halle giyindi.. ve küçük, kısa bir mektup yazdı:

«Baba! Beni affet.. Artık senin yanında kalıp beraber yaşamam imkânsız! Gidiyorum.. Beni arama...»

Tıbkı anası gibi.... Kan..

Herkesi Olduğu Gibi...

Elbette siz de rasgelmişsinizdir: Bazı kimseler vardır, birine, bir işe kızdığınızı, sinirlendiğinizi gördüler mi hemen şöyle hakimce sandıkları, fakat doğrusu ancak ukalâca olan bir eda ile:

— Herkesi, herşeyi olduğu gibi kabul etmeli, derler.

Dikkat edin, sizin beğenmediğiniz, sinirlendiğiniz şey veya kimse onların hoşuna gidiyor, yahut onları hiç alâkalandırmıyorsa ancak o zaman bu hikmeti savururlar. Böyle bir tavsiye ile karşılaştınız mı, şu cevabı verin:

— Siz herkesin olduğu gibi kabul edilmesini istiyorsunuz değil mi? Çok iyi, beni de olduğum gibi, yani birtakım şeylere, birtakım kimselere kızan, sinirlenen bir adam diye kabul edin, huyumu değiştirmeğe, düzeltmeğe kalkmayın.

Herkesi olduğu gibi kabul etmek... Dünyada olup bitenleri bir haşerat âliminin, karıncalar âleminde neler geçtiğini tetkik etmesi gibi seyretmek... Belki rahat bir düşünce ama, bir kere insan oğlunun tabiatine uygun değil. İnsan oğlu sosyete halinde yaşamağa başlıyalı beri (ondan önce de ne olduğunu kimsenin kestirebildiği yok), herkesi, herşeyi olduğu gibi kabul etmek fikrine yanaşmamış, muhakkak bir ahlâk kurmuş. Herkesi olduğu gibi kabul edeceksek hırsıza, adam öldürene de ses çıkarmamanız lâzım gelir. «Ne yapalım? onun da huyu işte öylesine. Varsın istediğini, bildiğini yapsın!». Bunu söyliyebilir miyiz?

ınsan oğlu her şeyi, herkesi olduğu gibi kabul etmemiş; her şeyi olduğu gibi herkesi de, kendi düşüncesine göre yoğurmak, onlara beğeneceği bir şekil vermek istemiş. Beğenmediklerine karşı saldırmış, kükremiş; iyi, kötü diye, güzel, çirkin diye hükümler icadetmiş. Kötü bulduğunu iyilik dediği tarafa sürüklemek, çirkin bulduğunu güzellik dediği şeye göre değiştirmek, düzeltmek istemiş. Dikkat edin: «Herkesi olduğu gibi kabul et» tavsiyesinde bile, kendi gibi düşünmiyenleri doğru bulduğu bir fikre davet ihtiyacının, yani herkesi, herşeyi olduğu gibi kabul edememek tabiatının sesi vardır. Onu söyliyenler bile, sırf onu söylemekle, karşılarındakini değiştirmek hevesini göstermiş oluyorlar.

Herkesi olduğu gibi kabul edenin, bu söze gerçekten uyanın hiç kimseye, kızan, sinirlenen insanlara da karışmaması, onlara öfkelerini yatıştıracak hiçbir şey söylememesi lâzım gelir. Hattâ, iyi düşünelim, herkesi olduğu gibi kabul ettiğinin bile farkına varmaması lâzım gelir.

Günlerin, yılların biribirine benzememesi, dünyanın değişmesi... Bundan güzel, bundan daha çok hoşumuza giden ne vardır ki? İçinizi iyice dinleyin, başkalaşmak, alışık olduğunuz halden başkasına geçip ona alışmak istersiniz. Her gün, her zaman aynı halde kalmak kimi sıkmaz ki? Böyle insanları gördüğümüz zaman: «Bu yaşamak değil, otlar gibi ömür sürmek» deriz, hattâ «Bunlar ölmüş!» bile deriz, hepimiz yaşamakla değişmeği o kadar bir tutarız...

Bütün bu değişmeler: herkesi, her şeyi olduğu gibi kabule razı olmıyanların sayesinde, bir ahlâk kuranların, bir âlem tasavvuı edip dünyayı ona göre değiştirmek istiyenlerin sayesinde olmuştur.

Nurullah Ataç

YALOVA ŞARKISI

BESTEKÂRI BAY HASAN FERİT ANLATIYOR

YAZAN: NİYAZİ ACUN

Türk Devrimi, her alanda medenî hayatın ihtiyaçlarını görmüş; bu noksalnarı tamamlamak için kendi genç uzuvlarının verimli enerjilerini seferber etmiştir. Her dakika yeni yeni görüş ve duyuşlarımız bize, Türk ulusunun intibah yolunda ne büyük ve sarsılmaz bir imanla yürüdüğünü gösteriyor.

Türk ulusu saltanat boyunduruğunda iken, bizi bir ölüye benzeten Avrupa, devrimden sonra Atatürk neslinin bugünkü başarış ve tekâmülü karşısında şaşakalmış; yüce varlığımızı anlayarak, Türkiye hakkındaki eski kanaatini silmiş, şimdi bizi saygı ile takdir ediyor.

İlmin, fennin, edebiyatın her kolundan yurduna faideli hayat ışıkları saçan gençlerimizden biri de Konservatuar, şehir bandosu öğretmenlerinden ve

Şehir tiyatrosu orkestra şefi Hasan Ferit Alnardır.

O, bu yaz, Avrupanın göbeğinde asırlardanberi muzik şehri adını taşımış ve taşıyacak olan; ve muzik dahilerini yetiştiren Viyanada, bestelerini Viyananın en maruf artistlerine çaldırarak Viyanalılara, ve radyo ile de bütün cihana dinletti.. sürekli alkışlar ve takdirler toplayıp yurduna döndü.

* *

Apartıman modası bizde de revaç bulunca, birkaç yıl evvel bomboş Talimhane meydanında, servetlerini apartımanlara bağlayanlar küçük bir Avrupa mahallesi kurdular. İşte bu yeni mahallenin Şehit Muhtar bey sokağında Şefik apartmanın birinci kat zilini çevirince karşımıza Hasan Ferit çıktı.

(Yarım Ay) hesabına kendisini biraz rahatsız edeceğimizi söyleyince, bizi samimiyet ve memnuniyetle karşıladı.

***

Kendisinden hayatının kısa bir tarihini anlatmasını söylediğimiz vakit, bıyıklarını düzleyerek güldü, ve anlatmaya başladı:

— Musikiye küçük yaşta heves ettim. Annem kanun, amcam ut çalardı. Ben, henüz çocukken ortada bulduğum kanunu karıştırmaya başladım. Böylece yavaş yavaş eski Türk musikisini öğrendim.

On beş yaşıma girdiğim vakit, Darüttalimi musiki heyetine kanuncu olarak girdim.

On altı yaşımda da tek sesli bir operet besteledim: (Kelebek Zabit). Bu operet Millet tiyatrosunda bir defa oynandı.

Bundan sonra tanıdığım ve bana hocalık eden Bay Sadettin, hayatımı behemehal bestekârlığa vakfetmemi şiddetle tavsiye etti. Bu tavsiye çok hoşuma gitmişti; diğer bazı arkadaşlarla beraber kendisinden armoni öğrenmeye başladım.

Unutuyordum. Bir hocam daha vardır, adı Menastirdir.. ondan da kontrpuvan ve füg öğrendikten sonra 1927 de Viyanaya muzik tahsiline gittim. Muzik akademisinin kompozisyon sınıfına girdim. Meşhur profesör Yozef Markstan beş yıl kompozisyon; profesör Wunderer ile Kabaseteden orkestra şefliği dersleri aldım.

1932 de her iki şubeden muvaffakıyetle diploma alıp, İstanbula döndüm.

Birkaç ay önce izinli olarak İstan-

ŞİLE YOLLARI

Basıldığı yer: *Resimli Ay Basımevi 1935*

Hassas şair Şükûfe Nihal, muhtelif tarihlerde yazmış olduğu şiirlerden bazılarını (Şile Yolları) adı altında toplayarak, zarif bir cilt içinde bize veriyor. Sahifeleri, yürekten gelen bir kıvançla çeviriyoruz. Eser, genel çehresi itibarile, denilebilir ki, insani duyguların geniş bir ifadesini taşımaktadır. Gönüllerden taşan bi. yanku halinde (Şile Yolları) nın satırlarını genişleten bu ifadeler, bize, engin bir pastoral zevk te tattırmaktadır:

«Yerde sarı bulutlar, havada alev dolu...
Kâh yanmış, kâh kurumuş, bakımsız
ağaçların
Arasında dolaşıp uzayor Şile yolu...
Sağda ve solda köyler...
Köyler ki bir bakışta bize derdini söyler.
. . . .
Dertleri yoldan yola ekleyen arabalar;
. . . .
Kuytu bir ağaçlıktan seslenir uzak, uzak
Yanık sesli bir ishak...
. . . .
Kuşlar böcekler susar, uykuya varır tarla:
Ay batarken, uzakta birkaç çıngırak
ağlar...»

Şile Yollarının peyizajını canlı ve melankolik bir üslûpla aydınlatan bu tablô şairi, gözümüzde bir ressam karakterile canlanmaktadır. Fakat, renklerin ifadelerinde yadırganacak bir ahenksizlik yoktur ve desenler, tamamen realiteye uygun düşmektedir. Yalnız, şunu da söylemek isteriz ki bu realite, sosyal ıstırapların anlamını araştırdığı zaman, biraz da mübalâğaya kaçmaktadır. Meselâ; şair neden:

«Erkeğin ya hududda can vermiştir, veyahut
Bir kahpenin peşinde bırakmış yuvasını...»

demek zorunda kalıyor? Halbuki, bugünkü genel yaşayış durumumuza uzak duran yukariki satırların yanında:

«Mehmed çavuş devrildi bayrağa sarılarak..
Son sözleri kısıldı dudaklarında al al:
Gayri ben gidiyorum: Ayşe kız, sen
hoşça kal!..»

Gibi samimi, selis ve aslındaki safiyeti saklayarak yazılmış mısralar da var. Bu tezadın olmamasını, gönül nekadar isterdi.

(Şile Yolları) nın üzerinde durmağa değer bir yeri de (Üç büyük ozan) başlığı altında Hâmidden, Namık Kemalden ve Tevfik Fikretten bahsedilmiş olmasıdır. Tevfik Fikret, nasıl (Rebabı Şikeste) inde Türk edebiyatı tarihinin bazı büyük şairlerini yazmışsa, Şükûfe Nihal da ayni kadrişinaslığı göstermiştir. Büyük Fikretin nankörlüğe isyan eden ruhu, eminiz ki sessiz ve münzevi ufkundan toprağımıza kadar inerek, bu yerinde hareketi tebessümlerle karşılamıştır; biz onun için:

«Bir millet değil, seni bir dünya kucaklasın,
Vakitsiz ölümüne; dağ, taş, toprak ağlasın..»

der ve ağlarız!

İşte, büyüğe ve büyüklüğe karşı duyulan bu sevgi, (Şile Yolları) nın sahifelerinde, ruh asaletine tam bir ayna bulmuş oluyor: eserdeki canlı üslûbu da ilâve etmek şartile. Lâkin, Şükûfe Nihal, şiirlerinde sık sık yaptığı müstezatlarla, ifadenin deruni ahengini acaba neden duraklamalara uğrattı? Ve acaba neden onlara karşı bir anne zaafı duyuyor? Acaba neden onları, keskin bir san'at bıçağile biribirine eklemiyor! Eserlerimizi sevelim, fakat, aynı zamanda yapıcı bir tenkitten de geri kalmayalım. İşte, Şükûfe Nihal, sevgiyi kendisine, tenkidi bize bırakmış oldu.

Sabih İzzet Alaçam

---

bulda bulunduğum sıralarda: "Yalova türküsü„nü besteleyip çaldırdım.

Okulu bitirmeden bir yıl evveldi, Viyanada verilen bir Türk gecesinde bazı eserlerim çalındı.

İstanbula döndüğüm zamandanberi Şehir Tiyatrosunda orkestra şefliği ve Konservatuarda öğretmenlik ediyorum.

Sözünü bitirmişti. Bizim yevmi gazetelerin ara sıra münakaşa ettikleri ulusal muzik meselesine temas ederek:

— Bugün ulusal bir Türk musikisi var mıdır? diye sordum

Bu sorgumu lâtife telâkki ederek gülümsedi.

— Tabiî var. Tek sesli halk musikisile, tek sesli san'at musikisi ulusalal musikimizdir; fakat bugünkü ihtiyaçlarımıza göre, ulusal musikinin, daha ilerlemiş ifade vasıtalarından istifade etmesi şiddetle lâzımdır.

Meselâ: armoni ve orkestrasiyondan...

Onun için, bu ifade vasıtalarından istifade etmeyen yerli eserler, bizi eskisi gibi artık tatmin etmiyor.

Son zamanlarda Avrupalıların musiki lisanını öğrenen Türk bestekârları, onların her türlü teknik vesaitinden istifade ederek, tekâmülde, herbangi bir Avrupa musikisi eserinden geri kalmayacak ulusal parçalar yapmaya çalışıyorlar.

— Bizde, bestekârlık alanında Avrupa tekniğini öğrenip yetişmiş bestekâr kâfi derecede var mıdır?

— Vardır.

— Bunların yaptıkları eserler ihtiyaca kâfi geliyor mu?

— İhtiyaca kâfi gelmek şöyle dursun, henüz halkın ekseriyetinde bu türlü eserler aramak ihtiyacı yoktur.

Çünkü, çok sesli bir musikiyi zevk alarak dinleyebilmek için, ona göre bir terbiye almış olmak lâzımdır. Halbuki bizim halkımızın ekseriyeti, uzun zamandanberi tek sesli bir musiki dinlediği için, ondan başka türlü musiki ile alâkadar olmamakta tamamile haklıdır.

— Yeni yetişen neslin musiki zevkini hangi istikamete mütemayil görüyorsunuz?

— Bu hususta kat'i bir fikrim yok. Çünkü temasım azdır; yalnız öyle zannediyorum ki, yeni neslin bir kısmı da hâlâ eski neslin ve musikisinin tesiri altındadır. Bütün bu işler bir alışkanlık mes'elesidir.

Âmiyane tabirile, nasıl alışılırsa öyle gidilir.

— Bizde muzik sevenlerin ekseriyeti kadın mıdır, erkek midir?

— İkisi de ayni derecededir.

— Bizde operet oynayan artistlerin sesi var mıdır?

— Ferihanın, Semihanın, Vasfinin kâfi ve Münirin pek âlâ güzel sesleri vardır..

— Sizin en çok beğendiğiniz ve halkın beğendiği eserleriniz hangileridir?

— Halka arzettiğim eserler Yalova türküsü ve Sarı Zeybektir. Bunların ikisi de beğenildi. Avrupada şimdiye kadar çalınan eserlerimin içinde en ziyade prelüt ve danslar muvaffakıyet kazandı.

— Musikiye heves eden amatörlere ne tavsiye edersiniz?

— Alâka ile çalışmalarını, böylece bir profesyonel derecesine çıkmalarını..

— Musiki işleri için temennileriniz nelerdir?

Hükûmetin yapacağı para fedakârlığının mümkün olduğu kadar çoğalması. Bizde musiki hayat ve muhitinin büyümesine imkân hazırlayacak en kuvvetli vasıta budur.

***

Her hareketinde elini bıyıklarına götürmeği itiyat eden san'atkâr; yine bıyıkları ile oynarken ona son Viyana seyahatini hatırlatdım:

— Geçen ilkbaharda yaptığınız Viyana seyahatinizde sizi en çok tatmin eden şey ne olmuştu?

— Birincisi eserlerimin fevkalâde güzel çalınması, ikincisi de bir orkestra eserimin basılması...

— İstikbal için neler düşünüyorsunuz?

— Mümkün olduğu kadar çok çalışmayı ve çok eser vermeyi.

— Ya evlenmeyi?

— Daha şimdilik böyle bir şeye niyetim yok; fakat bu işler belli olmaz. "Gün doğmadan meşimei şepten neler doğar?.... „

Balzak'tan:

ESMER HİKÂYELER

ÇEVIREN:

M. RÂSİM ÖZGEN

ÖNSÖZ

1831 senesinde, üç genç muharrir: Honore dö Balzak, Philarète Chasles ile Şarl Rabu garip bir hevese kapıldılar: O zamana kadar görülmemiş şekilde küçük hikâyeler yazacaklar.. Her üçünün yazacağı hikâyeleri bir cilt halinde bastıracaklar ve kitaba da «Esmer Hikâyeler» ismini verecekler.

Bu ismin altına da, muharrir ismi yerine Toni Johano imzası konacak, kapta Tomsona kazdırtılan iri kemikli, saçları karmakarışık, korkunç manâlı.. baş aşağı çevrilmiş bir baş resmi bulunacaktı.

Üç genç muharrir bu düşüncelerini yerine getirdiler ve 398 sahifelik kitabı 1832 Şubatında neşrettiler. Bu eserde, Balzakın hikâyeleri 122 sahife yer işgal etti.

Balzakın bu gençlik hikâyeleri, şimdiye kadar intişar eden eserleri içinde mevcut değildir. Son zamanlardaki tetkikat, bu müstaar isimli kitap üstündeki esrar perdesini yırtmış, orada münderiç, küçük hikâyelerin kimlere ait olduklarını meydana çıkarmıştır.

Ben, yalnız Türkiyede değil, dünya edebiyatı içinde bile henüz tamamile yer almamış olan bu hikâyelerden birini: «Saat onbirle gece yarısı arasında bir mübahase» ismindeki hikâyesini (Yarım Ay) için aldım ve ondan iki küçük hikâye çıkardım.

Bugün, cihan edebiyatı içinde, emsalsiz şöhretile anılan Balzak gibi bir muharririn, bilinmeyen bu hikâyelerini okumak, hiç şüphesiz, okuyucuları çok memnun edecek bir zevk vesilesidir.

Yüzbaşı Biyanşinin Macerası

Şık bir salonda, bir ocağın başında on iki kişi oturuyor. Her birinin yüzünde, ya bir ihtiras, ya bir manâ gölgesi var. Büyük bir kumar oyunundan yeni kalkmışlar.

Bir bayan sordu:

— Bir insan, iki kulağını kaybedebilir mi?

Doktor cevap verdi:

— İki kulak, ancak kumarda kaybedilebilir!

— Fakat böyle şey olur mu? Kulak kumara girer mi?

Ayaklarından birinin tabanını ateşe göstermek için kaldıran bir General atıldı:

— Olur.. Olur! dedi.

Ve şöylece devam etti:

Ben, İspanyada, böyle birisini gördüm. Bu adam, Biyanşi isminde bir yüzbaşı idi, ve 6 ıncı piyade alayında zabitti. Sonra, Tarango muhasarasında öldü. İşte bu yüzbaşı Biyanşi, bin mecidiye mukabilinde, iki kulağını da kumara koydu.

Hayret etmeyiniz; onlarla oyun oynamadı. Yalnızca, kulakları üzerine bahse tutuştu. Hasmı, aynı alaydan diğer bir yüzbaşı idi. Her ikisi İtalyandı; her İtalyan gibi ikisi de çapkındı; fakat ikisi de iyi birer zabit, çok iyi birer askerdiler.

İspanyada, açık ordugâhta bulunuyorduk. Biyanşinin, ertesi gün için, bin mecidiyeye ihtiyacı vardı. Halbuki cebindeki para.. yalnız kırk mecidiye idi. Parasını tamamlamak için oyun oynamağa girişti.

Öteki yüzbaşı ile, aralarına bir tramit çektiler ve zar atmağa başladılar. Onlar oynarken diğer arkadaşlar, yemek pişiriyorlardı.

Halâ hatırlarım: Yanımızdaki ateşte.. bir tencerenin içinde bir keçinin dörtte üçü kaynıyordu. Biz, diğer zabitler.. kâh oyuna.. kâh kulaklarımıza tatlı bir ahenk sunan keçi yemeğine bakıyorduk; çünki sabahtan beri hiçbir şey yememiştik; karnımız, çok açtı.

Askerlerimiz, birer birer avdan dönüyorlar, bize şarap.. meyve getiriyorlardı. Eh.. artık keyfimiz yerinde idi; gözümüzün önünde kaynayan et.. beride şarap ve meyve.. göz ve gönül dolduruyordu.

Tencere, üç demir çubuktan meydana getirdiğimiz bir sehpaya asılmıştı ve etin yanmaması için ateşten epice yüksekte fıkırdıyordu. Askerlerimiz, o güzel buluşlarile, ocağın önüne bir toprak siper de yapmışlardı.

Biyanşi, oyunda kaybetti; elindeki parası da gitmişti. Birşey söylemedi. Yerinden kımıldamadı; yalnız kollarını göğsü üstünde kavuşturdu. Havaya.. ateşe ve arada bir hasmına bakıyordu. Onun halinden içime şüphe girdi; çünkü ciğerlerini yiyecek gibi arkadaşına bakıyordu; bir delilik yapmasına ihtimal verilebilirdi.

Fena düşüncelerden kaçmak ister gibi, birdenbire silkindi ve ayağa fırladı. Kalkarken, tencereyi tutan üç demir çubuktan birini devirdi. Yemek döküldü ve etimiz, etrafa dağıldı.

*
* *

Hiçbirimiz ses çıkarmadık. Aç karın, bilirsiniz, şunun bunun keyfine pek boyun eğmez ama... birşey söylemedik; Biyanşinin hali bize dokunmuştu. Arkadaşı parasını sayarken, o, birdenbire gülmeğe başladı ve boş tencereye bakıyordu. İhtimal, ki parasızlığı ile yemeksiz kaldığını da düşünüyordu. Arkadaşına döndü; dudaklarında İtalyanlara mahsus tebessümle:

— Sendeki bin mecidiyeye bahse girişir misin? dedi.

Öteki şaşkın şaşkın bakarken, o, ilerideki bir gölgeyi gösterdi. Bu gölge, bizden yüz elli adım kadar uzakta duran bir İspanyol nöbetcisi idi. Ay ışığında, süngüsünü görüyorduk. O, tekrar etti:

—Bin mecidiyeye bahse girişir misin? Senin onbaşının kılıcını alacağım, bu nöbetciyi öldüreceğim ve kalbini getirip, burada pişireceğim; yiyeceğim.

— Girişirim! yapamazsan?..

Yüzbaşı bir küfür savurdu. Buradaki bayanlara hürmeten onu tekrar etmiyorum:

— Sen de benim kulaklarımı kesersin!

— Öyle ise.. anlaştık!

Yüzbaşı Biyanşi, silâh namına, yalnız bir piyade kılıcı aldı ve yürüdü.

Biz, artık yemek gailesini unutmuştuk. Hepimiz ayağa kalktık; arkasından baktık. Birşey göremedik; çünki, o, bir patikaya saptı; yılan gibi, yerlerde süründü. Arkasında, düşen bir yaprağın sesinden başka bir şey işitmedik. Gözlerimiz, nöbetciye dikilmişti. Birdenbire, kulağımıza, hafif bir inilti.. derin ve boğuk bir hı sesi çarptı. Sonra, birşey düştü: Pum! Mukaddes - tabirimi mazur görünüz - süngüyü yerinde görmedik.

Beş dakika sonra, yüzbaşı Binyanşi, at gibi koşarak geldi; sapsarı ve nefessiz idi. İspanyol neferinin kalbini elinde tutuyor ve hasmına gösteriyordu.

Öteki yüzbaşı ciddî bir tavurla:

— Şartımız tamamlanmadı!

Biyanşi başını salladı:

— Biliyorum; dedi.

Ve ellerinin kanını silmeden, ocağa yaklaştı. Demir çubukları düzeltti; tencereyi kaldırdı. Ateşi parlattı; getirdiği kalbi pişirdi ve hiç tiksinmeden yedi. Ve bin mecidiyeyi de cebine indirdi.

*
* *

General, biraz sustuktan sonra devam etti:

— Bütün bu İtalyanlar, birer hakiki Anibal.. birer cins köpektirler. Bu Biyanşi, Komo hastanesinde büyütülen kimsesiz çocuklardan biri idi. O hastanede büyütülen bütün « bulunmuş çocuk » lara verilen Biyanşi ismi, ona da verilmişti. Bu, İtalyan âdetidir.

İmparator Napolyon Bonapart, İtalyanın şerirlerini Elba adasına sürmüştü. Tamamile imha etmek istemediği için, yola gelmiyen aile çocuklarını, namuslu insanlar arasından çıkan haylazları, hep buraya toplamıştı.

Birgün, aklına geldi; onlar.

(Arkası 31 inci sayfada)

Ayşe Destanı : 2

KIZILPINARA DOĞRU

YAZAN :

Muazzez Kaptanoğlu

Ak köpükten saçlarını sürüyerek oynaşan, mavi dalgacıklar üzerinde kayan kotramızdayız.. İçlerinde gençlik ateşini alevlendiren beş genç kız... Beş yaramaz çocuk gibi!... Altımızda köpüklü ak dalgalar, üstümüzde ak kanadlı martı sürüleri... Biz, bir kafileye katılan hırçın eşimin, uzak diyarlarlara sürüklediği deniz kokusile karışmış olan dağ çiçeklerinin içe işleyen kokularını içerek uçu-

yoruz. Gözlerim, mavi çırpıntılarda... onlardan ıslak bir çift yeşil gözle, Kızılpınar kahramanının bana baktığını görür gibi oluyorum. Ve kulaklarımda çok sevdiğim bir insanın sıcak sesi çınlıyor..

— «Deniz yeşil olmalıydı!»... Bu nerden aklıma geldi; ve bu istek bilmiyorum neden beni düşündürdü!.. Öyle zannettim ki ben... o insan, ıslak yeşil gözlerin içli acısını biliyor.

Bu düşüncelerle dalyana girdik. «Hasan reis» karşıladı bizi. Demiri attık, yelkenleri topladık. Bir martı sürüsü gibi çıktık kıyıya. Tunç yüzlü, gök gözlü Hasan reisin etrafını aldık... Bizi, köy kadınlarından birinin yanına götürmek için önümüze düştü. Sazdan, balık kulübelerinin önünden geçiyoruz. Balıktan yeni gelmiş. Genç balıkçılar oraya buraya koşarak çalışıyorlar.,

Son kulübe önündeyiz; çok yakınımızda tatlı bir çocuk sesi...

— «Dede!.. Pınarı yazacak abalar mı onlar?... » Baktık, kumlar içinde sarı bir küme kımıldadı. Sarı şalvarlı, sarı bukleli başlı bir çocuk koşarak Hasan reisin ayaklarına dolandı. Dede, sert bakışlı gözlerinde ılık, sıcak bir sevgile torununu kucakladı Bir ânda ikisinin de gözleri, içlerindeki sonsuz sevgile o kadar biribirinin aynı ki.. Hasan reis beni gösterdi..

— Bak Pınarımızı bu abla yazacak... Ve ta uzak şehirlerde bilecekler ki bizim Kızılpınarımız, ve onun bekçisi Ayşemiz var.. Küçük kız başı yukarıda, çocuk gözlerinde çok büyük düşüncelerin pırıltısı, ve büyük bir insan ciddiyetile :

— Aba! ben de Ayşeyim. Beni de yazsana.. Benim Kızılpınarım yok amma.. Dedesinin kucağından atladı. Kırk yıllık ahbap gibi tuttu elimden ve koşturdu beni.. Geridekiler şaşırmıştı bu işe. Deniz kıyısından bir kaç adım geride duruyor; çok gizli birşey söyleyecekmiş gibi sokuldu kollarıma.

Ve yumuk parmağile kumlar içini göstererek fısladı.

— Aba işte benim pınarım.. Baktım çocuk, ellerile uğraşıp kumlar içinde açtığı bir çukuru kendi açtığı kanallarla su doldurmuş.. Ve pınar yapmış kendisine!.. Gülerek kucağıma aldım...

— Küçük Ayşe!.. seni de yazacağım dedim.. Hem bak.. sen bu koskoca mavi pınarın kızısın!..

***

Yeşilliklerin örttüğü bir tepecik. Tam önünde için için kaynayan, etraftaki sarı su minelerinin üstünde şebnemlenen buz gibi bir kaynak.. Daha arkada zamanın düzleştirdiği iki mezar.. Baş uçlarında uzun ince selviler. Bunlar, ölen sevgililerle beraber düşmüş toprağa... Esim hafif hafif yapraklarında dolaşıyor. Ve onlar biribirlerine sokulup kızıl günlerin acısını söylüyorlar.

Bu selviciklerin genç dallarına renkli bezler asılmış.. Muradı olanlar, hasret çekenler, acılarının dinmesi, dileklerinin olması için asarlarmış bunları.

Etrafda uhrevî bir sessizlik var sanki. Bu sessizliği bozmaktan korkar gibi susuyoruz. Gözlerimiz suyun mütemadî kaynayışında.. Kulaklarımızda pınarın şırıltısı.

Dünkü çılgın çocuklar, kutsal ölülerin ruhunu rahatız etmekten korkar gibi sesssiz. Hasan reisin yanımıza kattığı köy kadınlarından «Zeynep»; siyah gözlerinde, tanımadığı kardeşi için parlayan yaşlarla bütün bir geçmişi yaşatmak ister gibi anlatıyor..

Kızılpınarın Öykusü

Bu pınarcığın dibinde yatan «Bağcılar başı» Ahmed ağanın kızı Ayşe, köyün en güzel kızı imiş.. Köy delikanlıları bu kız için cayır cayır yanarken, o ateşli kalblerin sıcaklığını duymazmış bile. Bir batı köy kızlarile kıra çıkmışlar. Güle, oynaya çayırlarda dolaşarak köyden epi uzaklaşmışlar.. Ayşenin içi anlayamadığı bir yalnızlıkla ezilirken, bilmeden kızlardan ayrılmış, ve ta aşağıdaki ulu cevizin gölgesine sığınmış.. Etrafda, görünmiyen ressamların bıraktığı binlerce renk karşısında, o kadar kendinden geçmiş ki... yukarıdan sessizliği dalga dalga yararak ona gelen yanık bir kaval sesi bütün benliğini titretmiş.

Meğer uzak köylerden şehre inen sığırtmaç Ali, bu pınar başında coşmuş gönülcüğünün derdini kavalına verip ağlıyormuş..

Bu kaval sesi Ayşenin içini uhrevî bir ahenk gibi sarmış, bütün damarlarına yayılmış, uykuda gibi sendeleyerek kalkmış. Rüyada gibi yürümüş, pınarın başında durduğu zaman, diz çöken kuvvetli bir insanın hüzünle eğilmiş güçlü başını görmüş.. Kalbini saran kaval sesinin durmasından korkarak susmuş..

Ali Ayşeden habersiz dakikalarca ağlamış, ağlamış. Neden sonra yavaş yavaş başını kaldırmış, koyu derin gözleri yaşlarla parlarken, ırmağın yeşil suları kadar temiz bir çift ıslak gözle karşılaşmış. Yıldırım çarpmış gibi titreyerek önüne diz çökmüş. Ayşe, altın sarı saçları, parlak yeşil gözleri, kızıl şalvarile bu kızıl akşamın kızıl perisi gibi bir ânda kalbini doldurmuş.. İkisi de ağlayarak uzun uzun biribirine bakmışlar.. Ve çoban anlamış...

— Nereden geldin.. Kimsin, insan mısın sen?.... Aynı kısık sesle Ayşe:

— Bağcılar başı Ahmed ağanın Ayşesiyim ben.. Ya sen, sen kimsin ?

Çobanın gözlerindeki yaşlar kurumuş.. Acıyla gerilmiş yüzü.. Ayağa kalkmış. Küçük başını biraz daha kaldırıp titreyen alaylı bir sesle:

— Bu dağların oğlu, kuzuların bekçisiyim. Sığırtmaç Ali derler bana. Ne bağların başı babam, ne yolumu bekleyen anam, ne içi yanan yavuklum var.. Fakat..

Sen, bu kızıl akşamın, ateşten kızı gibi ne çıktın karşıma.. Ne istiyorsun!. Meramın her şeyim olan dağları bana zindan etmek mi?. Haydi git damına.. Anan, baban meraklanmasın; dağların oğlu ile yaraşmazsın sen.

Ağır ağır uzaklaşırken Ayşe şaşkın bağırmış arkasından:

— Ali! iste beni babamdan . Ben de dağların kızı olacağım...

***

Çayırlardan dönen kızlar Ayşeyi tepeden inerken bulmuşlar. Onu nasıl aradıklarını anlatırlarken gelmişler köylerine.. Ayşe artık aşkın ne olduğunu öğrenmiş.. Kalbi bilmediği acılarla ezilirken, heran dağların oğlunu, onun güçlü eğilmiş başını görür, ıslak gözlerinde acıyı yüreciğinde duyarmış.. Ali Ayşeyi istemiş. Fakat, onun temiz kalbindeki büyük sevginin isteğini gülerek karşılamışlar.. Ona acıyarak, kızarak göstermişler kapıyı.. Gururu kırılan dağların oğlu, insanlardan bir kere daha nefret edip herşeyi olan dağlara çekilmiş. O yeşil dağlarda, yeşil gözlü Ayşesinin hayalinden, siyah gözlü kuzucuklarından başka kimse yanaşamamış yanına...

***

Uzun iki yıl.. Ne bir ân Ali Ayşeyi, ne de Ayşe Aliyi unutamamış. Nihayet Ayşeyi muhtarın oğlu ile nişanlamışlar. Harman sonu düğünler başlamış. Onun debdebesi ve gürültüsü civar köyleri dolaşıp, dağların kimsesiz oğlunun kulağına kadar gitmiş... Gene kızıl bir akşam. Ayşesinin düğününün son akşamı.. Aşkının doğduğu pınarı görmek, ve Ayşeyi son defa canlandırmak için yürümüş.. yürümüş ve pınara yetişmiş. Elinde kavalı inlerken, eski günleri canlandırmak için yavaş yavaş başını kaldırmış.. karşısında aynı sarı saçlar, aynı yeşil gözler, aynı kızıl şalvarla kızıl akşamın kızıl perisi belirmiş. Rüya görmekten korkarak gözlerini oğuşturmuş.. Ayşe ona yaklaşıp:

— Ali, Ali! diye yalvarmış.. Ali öldür beni, bu sevgili pınar mezarımız olsun bizim.. Ben, bu pınarın başında seni gördüğüm gün doğdum. Gene seni kaybettiğim gün öleyim.. Hâydi öldür beni.. Sensiz yaşayamam Ali..

— Ben de Ayşe.. ben de sensiz yaşayamam.. Fakat olamaz bu.. Dön köyüne, orada seni bekliyenler, sana bütün bir saadet verecekler.. Sana güzel urbalar yapacaklar.. Benimse, seni oturtacak bir kulübem yok.. Susmuş.. Göksüne çekmiş Ayşeyi, dudakları ilk ve son olarak büyük bir saygile onun kızıl ışıltılı sarı saçlarına değmiş..

Bağırışlar ve patlayan iki silâh.. Gelini bulamıyan köylüler buraya gelip vurmuşlar onları. Ayşe ve Ali pınarlarının yanına uzanmışlar.. Ayşenin gülen dudaklarından şu sözler dökülmüş:

— Şükür Tanrıya, Alimden ayırmadı beni.. Bak Ali ben yalnız senin, sen de benimsin.. Ve bu sevgili pınar mezarımız.. İnsanlardan uzak... İkimiz de dağların çocuğuyuz..

Köylüler şaşkın, yaptıkları cinayeti anlayarak geri çekilmişler.. Kızıl akşamın kızıl perisinin, kızıl taçla süslenen sarı başı, dağların oğlunun kızıl göksünde kalmış... Ve gece, bütün renkleri karartıp saklamış onları.. Üstlerinde, siyah kanatlarını geren bir baykuş, acı kahkahalarla mersiye söylemiş.. Ve uzaktan bir kuzu mleemiş...

İKTİDARSIZLIĞI
ve
BEL GEVŞEKLİĞİNİ

giderir, yaşamak neşesini iade eder. Eczanelerde bulunur. İstanbulda fiyatı 150 kuruş. Tafsilât için: Galata-Posta kutusu 1255

Alphonse Daudet'den:

SON DERS

Kölemenliğe düşen bir ulus dilini korudukça, bir kaleye hapsedilmiş, fakat anahtarını ellerinde tutan bir adama bezer.

YAZAN:

HİKMET TURHAN DAĞLIOĞLU

O sabah okula çok geç kalmıştım. Azarlanmaktan çok korkuyordum. Kaldı ki M. Hamel bizi (Participe) lerden yoklamada bulunacağını da söylemişti. Halbuki ben dersin bir kelimesini bile bilmiyordum. Fikrimden bir ân okulu asarak kırlara gitmeği geçirdim. Hava sıcak ve parlaktı, orman kıyılarında kara tavukların sesleri işidiliyordu. (Riber) çayırlığında ve hazarların gerisinde Prusyalıların talim yaptıkları görülüyordu. Bütün bunlar beni kendisine partisiplerden daha çok çekiyordu. Ama bütün bunlara karşı koyarak, okula doğru hızlı hızlı koşmaya başladım. Urayın önünden geçerken ilân asılan parmaklıklı tahtanın önünde bir kalabalık gördüm. Bize iki yıldanberi bütün kötü haberleri, yenildiğimiz savaşları, Komutanların türlü buyuruklarını hep bu ilân tahtasında görmeğe alışmıştık.

— Acaba gene ne var?. diye düşünerek alanı geçerken, çıragile birlikte orada ilânı okuyan demirci Vahner arkamdan seslendi :

— Küçük! okadar acele etme... Ne kadar geciksen gene okula yetişirsin.

Bu adamın benimle eğlendiğini sandım, ve durmadan soluk soluga M. Hamelin küçük avlusuna girdim.

Çok zaman ders başlangıcında bir büyük gürültü olur, ve bu sesler sokaktan işidilirdi; sıralar açılıp kapanır, dersler yüksek sesle hep bir ağızdan ve kulaklar tıkanarak tekrarlanırdı. O zaman öğretmenin, elindeki cetvel tahtasile masaya vurarak:

— Biraz sükût!.. diye bağırdığı işidilirdi.

Ben, bu halleri gözönüne getirerek ve kimseye anlatmadan geçip yerime oturacağımı umutlanıyordum. Bilmem neden bugün okul Pazar sabahları gibi sessizdi. Açık pencereden yerlerine oturmuş arkadaşlarımı görüyordum. M. Hamel'de, koltuğunun altındaki korkunç demir cedvelle sınıfta bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Kapıyı açıp telâş göstermeden sınıfa girmek gerekiyordu. Düşününüz ne kadar korkuyor ve utanıyordum.

Ne iyi M. Hamel bana kızmadan baktı ve tatlılıkla:

— Haydi yerine git benim küçük Fransım. Az kaldı sensiz derse başlıyacaktık, dedi.

Sıraların üzerinden atlayarak hemen yerime oturdum. Çarpıntım geçip kendime geldikten sonra Öğretmenin, ancak resmî günlerle törenlerde giymekte olduğu yeşil redingotla, ince piliseli gömleğini giymiş, plâstron boyunbağını takmış ve ipek işlemeli siyah takkesini başına geçirmiş olduğunun farkına vardım.

Bugü nbütün sınıfta bir üsnomallık, ulusallık vardı. En çok dikkkat gözümü çeken şey: her zaman boş duran sınıfın arka sıralarının şehir halkile dolu olması; ve bunların da talebeler gibi sessiz oturmalarıydı. Başına, jandarmaların giydiği gibi üç köşeli bir şapka geçirmiş ihtiyar Hauserle, eski Şarbay ve posta dağıtmacı da bunların arasında idi. Bütün bu insanlar üzünlü görünüyorlardı. İhtiyar Hauser, uçları aşınmış bir Alfabe cüzünü dizlerine açık olarak koymuş, bunun üzerine de büyük gözlüklerini bırakmıştı. Ben, bütün bu hallere şaşkın şaşkın bakarken, M. Hamel kürsüsüne çıktı; demin beni sınıfa kabul ettiği zamanki gibi tatlı ve ciddî bir sesle bize:

—Çocuklarım! bugünkü dersimiz son dersimizdir. Berlinden yeni emir geldi, bundan sonra Alsas-Loren okullarında yalnız Almanca okunacaktır. Yeni Öğretmen yarın geliyor, bu son Fransızca dersinde çok dikkatli olmanızı rica ederim, dedi.

Bu birkaç söz beni altüst etmişti: Ah hainler... Oraya yapıştırdıkları ilân demek bu imiş ha!.. Demek bu ders benim son Fransızca dersim. Halbuki ben daha yazı yazmasını yeni öğreniyordum. Demek ki Fransızca yazıyı bildiğimle kalacaktım. Şimdi kaybettiğim zamanlara, okula gideceğim yerde yuvalardan yuvalara koşup eğlendiğime, Lazar ırmağı buzları üzerinde kaydığıma ne kadar yanıyordum?

Daha biraz önce taşıması canımı sıkan kitaplarım, gramerimle tarihim, şimdi bana kendilerinden ayrılması çok acı olan eski birer dost gibi geliyordu. M. Hamelin gitmesini ve aramızdan ayrılmasını düşündükçe, vaktile bana verdiği cezalarla, vurduğu demir cetvellerin acısını unutuyordum. Zavallı adam..

M. Hamelin, bugün neden böyle pazar günlerile törenlerde giyilen elbisesini giydiğini, ve sınıfa köy ihtiyarlarının niçin toplandıklarını anlıyordum. Bu adamlar, bu hareketlerile eskiden okula gelmemiş oldukları için duymakta oldukları kederi anlatmak istiyorlardı. Bununla beraber bu hareket, kırk yıldanberi ödevini başarı ile yapan bir öğretmene, ve kaybedilen vatana karşı da duymakta oldukları sonsuz acıyı göstermek gibi bir şeydi. Zihnimde bunları düşünürken birdenbire adımın çağrıldığını işittim. Çünkü derse kalkmak sıram gelmişti.

Hani şu uzun (Participe) ler bahsını yanlışsız ve kekelemeden söylemek için şu dakikada neler vermezdim. Ama daha ben ilk kelimelerde şaşırmaya ve ayak üstünde başım yere iğik ve sıkılmış bir halde sallanmaya başlamıştım. M. Hamel bana karşı;

— Seni azarlamıyacağım küçük Frans'ım, çünkü bu kadar utangaçlık senin için elverir bir cezadır. Dersini bilmiyenin hali işte budur. İnsan her gün kendi kendine :

" Eh daha çok vaktim var, yarın öğrenirim„ derse işin sonu işte böyle olur; çünkü başa gelecek belli olmaz ki? Bizim Alsasımızın başına gelenler işte hep bu yüzden olmuştur.

Şimdi Almanlar bize:

"Siz kendinizi nasıl Fransız sayabili-

yorsunuz? Daha dilinizi konuşmasını, ne de okuyup yazmasını öğrenmişsiniz?... Demek te ne kadar haklıdırlar.

Bununla beraber bu işlerde kabahatlı olan yalnız bir sen değilsin, her birimiz kendi kendimize ne kadar kakınçta bulunsak yeridir.

Aileniz sizi okutmak için önem vermediler. Sizi okutacakları yerde birkaç para kazansın diye tarlalara, atölyelere çalışmaya gönderdiler. Bu bakımdan sanki benim de kabahatim yok mudur? Çok kere çalıştıracak yerde size bahçemi sulatmadım mı? Canım alabalık avlamak istediği zaman sizi azat etmiyor muydum?

M. Hamel bir bahisten ötekine geçiyor ve bize Fransızcanın güzelliğini anlatıyordu. Ve diyordu ki:

— Fransızca dünyanın en güzel, en parlak, en sağlam bir dilidir. Bu dili iyi korumalı ve unutmamalıdır, çünkü kölemenliğe düşen bir ulus dilini korudukça, bir kaleye hapsedilmiş, fakat anahtarını ellerinde tutan

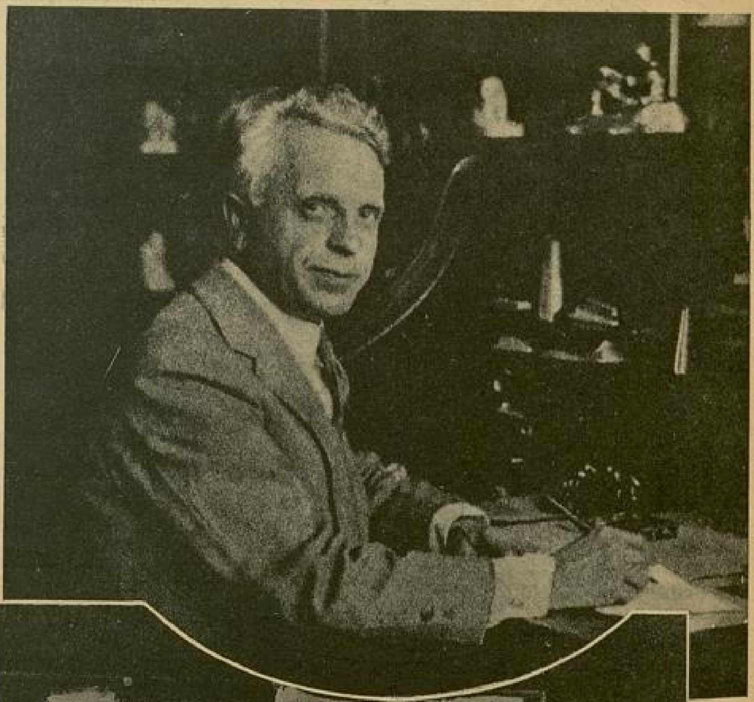

bir adama benzer.

Bunun üzerine bir Gramer aldı ve bize dersimizi okudu. Dersi bu kadar kolay anladığıma şaşıyordum. Bütün söyledikleri bana çok kolay geliyordu. Sanırım ki, ben, dersi hiçbir zaman bu kadar dikkatli dinlememiştim. Öğretmen de, bize bugüne kadar böyle sabır ve özenle ders vermemişti. Sanki zavallı adam buradan ayrılmadan önce bütün bilgisini birden kafamıza sokmak ve sığdırmak istiyordu. Ders bitmiş yazı dersine geçmiştik. O gün için M. Hamel bize yepyeni örnekler hazırlamıştı.

Bu örnekler üzerinde yuvarlak ve güzel bir yazıyla (Yaşasın Fransa ve Alsas) kelimeleri yazılmıştı. Yazı yazanların önündeki kâğıtlar sıraların üzerine açılmış birer ufak bayrak gibi dalgalanıyordu. Sınıfta derin bir sessizlik, büyük bir ilgi ve dikkat vardı. Bu sessizliği yalnız kâğıtların üzerinde işleyen kalem gıcırtıları bozuyordu. Bir aralık sınıfa birkaç mayısböceği girdi ama onlara kimse bakmadı; hattâ en küçükler bile...

Herkes bütün kalbi ve sevgilerile yazısını yazıyor, bu son Fransızca dersinde elden geldiği kadar asıglanmak istiyordu. Mektebin damında güvercinlerin dem çektiği işidiliyordu. Onları dinlerken kendi kendime düşünüyor ve söyleniyordum:

— Acaba bu hayvanları da Almanca konuşmaya mecbur edecekler mi?... Arasıra başımı defterimden kaldırdığım zaman M. Hameli, kürsünün üstünden dört bir yanına.. ve okulun bu küçücük evine - sanki onları beraber götürmek istiyormuş gibi - dikkatlice bakar görüyordum.

Düşününüz! kırk yıldanberi hep bu evde oturuyor, penceresi avlu ile sınıfın içini görüyordu. Sıralar, eskiye eskiye cilâlanmış, bahçedeki ceviz ağaçları büyümüş; kendi elile dikmiş olduğu

(Arkası 30 uncu sayfada)

YAZAN:

HABİL ADEM

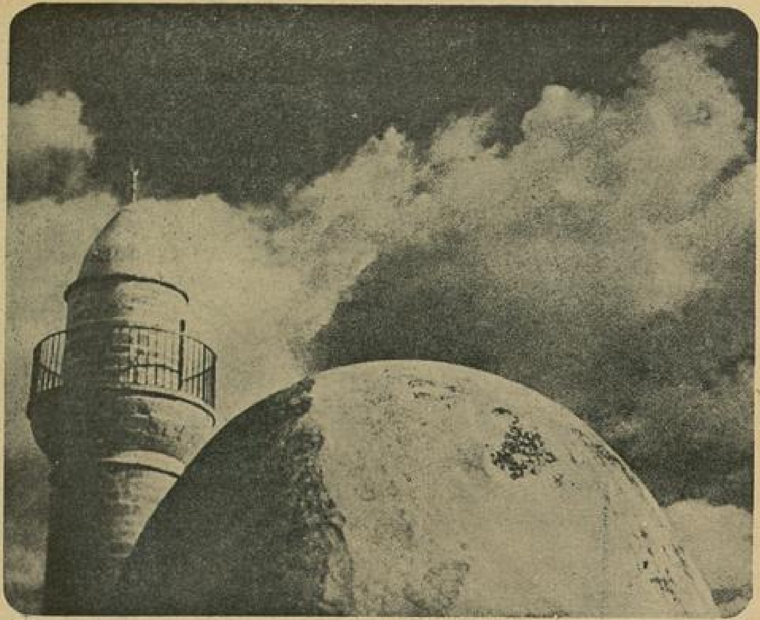

TÜRKLER Niçin ve Nasıl Müslüman Olmuşlardı?

— 7 —

Müslüman Allahı

Muhammed, İznikte reddolunan: «anasız, oğulsuz Allah» fikrini ileri sürüyordu. Bu Allah ta Felon'un ortaya attığı Allahtan başka birşey değildi. Yalnız, « oğlu » kelâm yapmış, «Kuran»a Allah kelâmı ismini vermişti. Fakat, bu kelâmı da doğrudan doğruya Allahtan almıyordu. Cebrail, «Levhi mahfuz» dan alıyor, Muhammede getiriyordu. Cebrail ise, «Ruhulkudüs» tü. O halde, «İsa» yerine geçiyor, ayni rolü oynuyordu. Bu Yahudi Allahı, hıristiyanlıkta «İsa» yi vasıta yaparak kelâmını insanlara bildirdiği gibi, müslümanlıkta da Cebraili vasıta yaparak Kuranı gönderiyordu. Kendisi, vasıtasız bu işi yapamıyordu. Şüphesiz ki, Allahın ne İsa namında oğlu olabilirdi, ne de Cebraili! Cebrail ile İsa, Felon felsefesinin bir neticesidir: Madam ki Allah, her şeyin üstünde bir varlıktı, ne söz söyleyebilir, ne de söz dinleyebilirdi. Kilise, ruhulkudüsü bir oğula, söyletti. Medrese de Cebraille! Bu iki vasıta da ayni şeydir. Felon felsefesinin de dar, geniş birer tefsiridir. Hıristiyanlıkta Allah, oğul, ruh üçlüğü olduğu gibi müslümanlıkta da Allah, (Cebrail - ruh), peygamber üçlüğü açıkcasına vardır. İkisi de birdir. Bunun içindir ki, Muhammed de yahudi felsefesine yeni bir fikir koyamamıştı. Yalnız, «Tevratla İncil» in ihmal ettikleri «Ahret ve ahret hayatı» hakkında eski Yunan, İran, Hint ve Şaman dinlerindeki şeyleri öğretiyordu. Bunlar, hıristiyanlıktan önce de vardı. Şimdi, yalnız İran, Turan, Hindistanda kalmış; hıristiyanlaşan Anadolu ve Avrupada unutulmuştu.

Muhammed, Felonun Nesturileşen Allâhı ile yahudi ve hıristiyanları elde edemezdi. Bunun için, Felon gibi siyasî bir yol tuttu. Arabları, Yemen satraplarının idaresinden kurtarmak, Bizans ordularının bir türlü giremedikleri İranı ele geçirmek istiyordu. Muhammedin bu kadar büyük bir gaye ile ortaya atıldığını iddia etmek te zordur. Fakat, Kurandaki «harp, şiddet, kâfirlere ölüm» gibi maddeler gösteriyor ki, dinî bir hükümet kuruluyordu. O halde, bu harekete de «Millî Arap istiklâli» ismini vermek kadar doğru birşey olamaz. Muhammed, her dindarı vatandaş yapıyor, Romanın bazı esirlere verdiği bu hukuku her müslüman olana veriyordu. Fakat, bir Arap devleti kuruyordu. Arap reisleri, Arap lisanile hükmedecekler, Arap dili de Allâh lisanı gibi tanınacaktı. Bu hareket, Romanın Lâtinleştirme, Bizansın Rumlaştırma usulleri gibi Arap olmıyanları Arablaştırma demekti.

Arablar, müslüman olur olmaz, Bizans ve İrana saldırdılar. İran ile, Bizansın Mısır - Suriye - Anadolu kısmı da ellerine geçti. Müslüman olan, bu istilâ kılıcından başını kurtarıyor, devşirme asker olarak Müslüman Arap ordusuna giriyordu. Kartopu gibi büyüyen ordu da Turan, Hint, Kafkas, Mısır ve İstanbula doğru yalınkılıç, doludizgin gidiyordu.

Bu ordu, İranı yıkmıştı. Zerdüşt mabedlerini yakmış, İran kütüphaneleri karşısında bir karar vermek mecburiyetinde kalmıştı. Meşhurdur: bir Arap kumandanı, İran kütüphanelerindeki kitapları ne yapacağını halife - kıral - Ömere

sormuş, Arap dininin temel yasası olan meşhur cevabı almıştı:

«— Eğer bu kitaplarda hak ve hakikat yazılı ise, bunların hepsi Kuranda vardır, lüzumsuzdur. Yok, eğer bunlarda küfürden başka birşey yazılı değilse, yine lüzumsuzdur. O halde, hepsini yakınız!»

Arap kumandanları, bu fikirle Zerdüşt, Şaman, Buda dinlerine hücum etmişlerdi. Nihayet, İranı baştanbaşa ele geçirdikten sonra Turana da girdiler. Turan orduları, halifelerin Arap - İran - Kürt ordularına karşı harp üstüne harp yapıyor, fakat, büyük kıtaller önünde mağlûp oluyordu.

Arablar, İranı da, Turanı da yıkmışlardı. Bunların devletleri yıkıldıktan sonra halkı başı boş kalmış; Arap ordularında devşirme asker olarak çalışmak yolundan başka yiyecek, içecek yol da kalmamıştı.

Arablar, İran ve Turan milletleri karşısında galip bir millet olmuştu. Yalnız, bu galibiyet te askerlik noktasındandı. İki millet te Arap istilâsından kurtulmak için Arapların İslâmlık siyasetine karşı duruyorlar, gizli gizli dinî mezhepler ortaya atıyorlardı.

Arabların ortaya attıkları dinin hemen hemen hiçbir parçası buralarda meçhul değildi. Sonra, Türklerde dinî ayrılıklar da çoktu. Fakat, arap dini Yunan felsefesinin esaslarına göre tanzim edilmemişti. Bu esaslar, İskenderiye mektebinde okutulduğu gibi Belh mektebinde de okutturulmuştu. Fakat, yahudi Felon gibi İran ve Turan halkının da âlimleri vardı. Bunlar, Yunan felsefesinin umumî esaslarını almışlar, budizm ve şamanizm üzerinde yenilikler yapmışlardı. Arablar, kılıç kuveti ile Türk budizmi ile şamanizmini yoketmeğe muvaffak olmuşlardı. Fakat, Türk jenisi de Arap dini üzerinde kendi felsefesini kurmak sevdasına düşmüştü. Bunun içindir ki, budizm ile şamanizmi «Kuran» nın ayetlerile ifade etmek yolu tutulmuştu. Bu hareket; Arap devletinin temeltaşını kemiriyor, Arap dini de Türk ve İran milletlerinde Arablık şeklini kaybediyordu. Zerdüşt, Şaman ve Buda âyinleri Arap dinine giriyordu.

Biz, bu ilk zamanlarda iki büyük dinî mektebin Arablarla karşı cephe aldığını görüyoruz:

1 — Belh akademisi,

2 — Horasan akademisi.

Bu iki akademi, Arapların müslüman yaptıklarına inandıkları Türkleri himayelerine almış, «gizli din» den başka şey olmayan «Tarik» yolundan budizm ile şamanizmi yaşatmağa başlamıştı. Bu iki tarikin de, Türk âleminde kuvvetli esaslar dahilinde teşkilâtlaştığını görüyoruz. Bunlardan Belh akademisi «mevlevilikle» nihayetlenen budizm hareketine başlamıştı. Bu hareket, İranda şiiliği, mazdeizmi kuruyor, Irakı karmakarışık dinî cereyanlar içine atıyordu.

Mevlevî hareketi, budizmin dört esasını kabul etmişti:

1 — İnsanın ruhu vardır. Bu ruh, büyük ruha gider, karışır.

2 — Her insan, nihayet büyük ruha giderek kendisini kaybedeceği için Allahın bir parçası demektir.

Mevlâna: «ben Allahım!» bağırdığı gibi mevlevilikte de «Allah» tarikat manasına gelen bir kelimeden başka birşey değildir.

3 — Âyin: çalgı ve dansla yapılır. Çünkü, dünyanın bütün işleri de semadaki yıldızların hareketinden başka birşey değildir. Dans ve çalgı, yıldızların hareketlerine göre tanzim olunmuştur.

4 — Hayat, bir ıstırabtan başka bir şey değildir. Ruh, kalbte mahbustur. Buradan kurtulmak kadar tabiî bir saadet yoktur.

Belh medresesi, bu esasları Kuranın ayetlerine ve birtakım hadislere istinat ettiriyor, Kurandan ve hadislerden bu hakikati çıkardığını iddia ediyordu.

Halbuki, bu fikirlerin hepsi de yeni budizmin ana hatlarıydı. Arap dini, bu fikirlerin hiçbirisine uygun değildi. Hattâ, musikiyi tel'in etmiş olan Ebu Hanife demişti ki:

— «Musikiyi dinlemek küfürdür, meclisinde bulunmak haramdır. Çalmak, oynamak günahtır.»

Belh medresesi, Sahihi Buharinin meşhur bir hadisini ortaya atmıştı. Buharinin sahih hadisleri arasında bulunan bu hadise göre, Peygamberin zevcesi Ayşe diyor ki:

«Bir gün, zevcim Muhammedle oturuyorduk. İskenderiye hâkiminin gönderdiği iki cariye de şarkı söyleyerek çalgı çalıyorlar, oynuyorlardı. O zaman, içeriye babam Ebubekir girdi. Hali gördü. Birden, zevcim Muhammede dedi ki: «Ya Muhammed! bu ne haldir?»

Zevcim Muhammed cevap verdi:

« Şarkı söylemek, oynamak ve çalgı çalmak günah değildir.»

Bazı kitablar, bu mecliste içki de içildiğini iddia etmişlerdi.

Halbuki, Kuranda bunlar haramdı. Sonra, insanın Allahtan bir parça olduğu iddiası da Kurana uydurulmuştu.

Mevlâna, Kuranın meşhur bir ayetini ele almıştı. Yusuf suresinde bulunan bu ayet şöyle idi:

«Musa, çalıdan Allahın sesini işitti.»

O halde, çalı Allah olunca, insan niçin Allah olmayacaktı. Biz Allahız, diyorlardı. Bu fikir de Kuranın Allah nazariyesine taban tabana zıddı. Doğrudan doğruya budizmden geliyor, eski Yunanistanın allahlar fikrile birleşiyordu.

Diğer bir mesele de ruhların büyük ruha karışmaları, Allah olmaları nazariyesiydi. Muhammed, ruhların İsrafil surundan çıkacaklarını ve hepsinin de dünyada olduğu gibi tek tek yaşadığını söylemişti. Belh medresesi, buna inanmıyordu. Kurandaki kıyamet tarifini öne sürüyor, her şeyin Allaha ric'at edeceğini gösteriyor, bu budist nazariyesini de, Kuran'a sokuyordu. Bu tarikatin en büyük kitabı olan meşhur «Mesnevi» de, yeni bir Kuran gibi ortaya atılmıştı. Fakat, önceleri de bu hareket mevcuttu. Ancak, ilk Arap istilâsı zamanındaki faaliyettir ki, budizmi müslümanlık perdesi altında yaşatmıştı.

Bu hareket, ilk önce pek müşkül olmuştu. Fakat, Buhari tarafından birçok hadisler uydurulduktan, Kuranın da mühim bir kısmı halife Osman tarafından ortadan kaldırıldıktan sonra bu iş yürüyordu. Hattâ öyle zamanlar oldu ki, Bağdat halifeleri bile budizm, şamanizm itikadlarından birisini kabul etmek mecburiyetinde kalıyorlar, Arap dinini inkâr ediyorlardı.

Belh akademisinin Arap dinindeki bu tesirleri, filozofik esaslara istinat ediyordu. Bunun içindir ki, yalnız yüksek tabakaya mensup insanlar bu dine giriyorlardı. Kuranın tezadlarından yeni bir din çıkarmak ve ona inanmak kolay bir iş değildi. Cahil halkı da buna inandırmak zordu. Daima alıştırma, terbiye yoluna müracaat olunuyor, bu usul tahtında tarika alınıyordu.

Fakat, budizm felsefesi üzerinde büyük zekâlar çalışmıştı. Bunlar, eski Yunan felsefesi üzerine bir (tasavvuf) ilmi kurmuşlardı. Kuran ise, felsefeyi reddettiği için tasavvufa karşı cephe alamıyor, küfürle mukabele ediyordu.

Bu akıbet Türk münevverini, aklı selim sahibini, Türk reisini, Arap dininden ayırıyor; müstakil bir dinle, müstakil bir devlet fikrini uyandırıyordu. Yalnız, halkın içinde de bir Arap dini düşmanlığı hareketi uyanmıştı. Bu hareket, ilkönceleri Şaman kâhinleri tarafından idare edilmişti. Sonra Bektaşilik, Kızılbaşlık, Alevilik gibi isimler alan bu hareketin içyüzü de kuranın şamanizme tatbikinden başka birşey değildi. Bu hareketi Orta-Asya ortaya atmıştı. Horasan mektebi kitabını yazdı, Türk halkını içine aldı.

Bu hareketin esası, Arap dini aleyhinde idi. Aynı zamanda, bu dinide reddediyordu. Böylece budizm müslümanlık kisvesi altında yaşayor, apaçık bir surette şamanizmi ortaya atıp, büyük halk kütlelerini içine alıyordu..

(Türkler Niçin ve Nasıl Müslüman Olmuşlardı) ilmî tetkikimiz gelecek sayıda bitiyor.

Ondan sonra yine Habil Adem Pelisterin: (ALMANYADA HİTLERCİLERİN IRK NAZARİYELERİ) hakkındaki tetkiklerini tefrika edeceğiz.

1788 yılında bir ecnebi elçinin padişah huzuruna kabulü

Eski Zamanda Ecnebi Elçiler Nasıl Kabul Olunurdu

YAZAN:
Eski Büyük Elçi
SALİH MÜNİR ÇORLU

İstanbula yeni gelen elçilerin ilk defa sadrâzamlar ile görüşmek, ve itimatnamelerini takdim etmek üzere önce Babıâliye, ondan birkaç gün sonra da Saraya gidişlerinin teşrifatı pek parlak ve tantanalı olurdu.

İlkönce elçi İstanbula vasıl olduğunu, resmen baş tercümanı vasıtasile Babıâliye bildirirdi.

Bu haberin verilişinden bir gün sonra «Divanı hümayun tercümanı» sefarethaneye gider, sadrâzam ve devlet erkânı namına elçiyi selâmlayarak «beyanı hoşamedi» resmini yapardı.

Tercüman beyin vizitesini müteakip sefarethaneye sadrâzamın hediyeleri, ve hürmeti mahsusa olarak elçinin maiyetine verilen yeniçeri bolüğü gelirdi. Yeniçeriler sefarethane karşısında karakolhane ittihaz olunan yeri işgal ederlerdi.

Sadrâzamın hediyeleri süslü tablalar dolusu nadide çiçeklerden, ve turfanda meyvelerden ibaret olurdu.

Elçi bey, Babıali tarafından tensip olunan günde matbuunun ve hariciye nazırının sadrâzama mahsus olan namelerini teslim etmek, sıfatı resmiyesini tanıtmak üzere maiyetine verilen yeniçeri bölüğünü, kâtiplerini ve tebaasının hatırlılarını önüne arkasına katarak; sırmalı haşa'ı alay atına binerek debde beile Galata veya Tophaneye inerdi. Orada kendisi için hazır bulundurulan yedi çifte saray kayığına biner [1] ve maiyeti erkânını da beşer çifte saray kayıklarına bindirip karşı yakaya, Vezir iskelesine (şimdiki Sirkeci iskelesi tarafında) geçerdi.

Elçiyi, karaya ayak basar basmaz «Rükâbı hümayun çavuşları» istikbal ederler, ve iskele civarındaki Hünkâr köşküne götürürlerdi. Binek taşında bekleyen ve teşrifatçılık vazifesini yapan «çavuş başı» elçiyi koltuklayıp köşkte reçel, şerbet ve kahve, çubuk ikramile izaz ettikten sonra; has ahırdan gönderilen sırmalı haşalı bir alay atına bindirirdi. Elçi, sağında çavuş baçı olduğu halde, Babıâli yolunu tutar; ve alay düzülüp arkasından sırasile bir bölük yeniçeri efradı, ases başı, su başı (bunlar zaptiye nazırı ve polis müdürü idiler), emirahır ağa, otuz kırk çavuş, yeniçeri bölüğünün ağaları (zabitleri), mihmandarlar, sefirlerin süslü, haşalı alay atları ve hizmetkârları, elçinin sırmalı keseler içinde getirdiği nameleri hamil olan serkâtibi giderlerdi. Elçinin mensup olduğu devlet tebaasının hatırlıları saray atlarına binerek elçinin etrafında yürürlerdi.

Elçi, böyle mükemmel alay ile Babıâliye varır; sadaret kavasları, çavuşları ve zabitlerile beraber yeniçeri bölüğü tarafından dış avlıda selâmlanırdı. Binek taşında duran Divanı hümayun tercümanı, elçiyi alıp misafir odasında biraz dinlendirdikten sonra divanhaneye götürürdü. Divanhanede, « resmi selâmı ifa » etmek üzere iki sıra Babıâli çavuşları dizili bulunurlardı.

Sadrâzam sağ koltuğunda Kâhya bey (hem müsteşar hem dahiliye nazırı), sol koltuğunda Kapıcılar kâhyası olduğu, ve arkasından kubbe vezirleri, Babıâli ricali ağır ağır yürüdükleri halde, yan kapıdan alkışlar içinde vakurane tavırla çıkıp divanhaneye gelir, köşe minderine geçer otururdu.

[1] Elçinin maiyeti ile etbaının İstanbul tarafına geçmeleri için dörder çifte yirmi dokuz; üçer çifte 381 kayık ki ceman 410 kayıklık bir filotila hazırlanırdı.

Vezirler el bağlayarak erkân minderlerinin önünde, Reisülküttap efendi ile Çavuş başı sadrâzamın sağında; Kâhya bey ile yeniçeri bölükleri ağaları solunda otururlardı. Elçi de, sadrâzamın karşısına konulan koltuğumsu bir kürsüye oturur, hal ve mevkie muvafık bir nutuk söylerdi. Bu nutku, elçinin solunda duran Divanı hümayun tercümanı hemen Türkçeye çevirip mealini Sadrâzama; ve Sadrâzamın buna mukabil söylediği nutkunun mealini de elçiye arzederdi.

Elçi, nutku dinledikten sonra kalkar serkâtibinin elindeki nameleri alıp Reisilküttap efendiye teslim eder, Resilküttap efendi de süslü bir yastık üstünde sadrazama takdim eylerdi.

Bundan sonra sadaret hademeleri sırmalı yabanlık elbiselerile divanhaneye girerler, elçi ile sadrâzamın dizlerine ipekli ve etrafı klâptanlı havlular sererler; reçeller, şerbetler, kahveler takdim ederler, gül suları serperlerdi. Teşrifatçı efendi gelip elçinin mintanı ile setresi arasına ipekli ve etrafı sırmalı bürüncek büyücek bir mendil sıkıştırdıktan sonra, arkasına samura kaplı kıymetlı bir haftan giydirirdi. Elçinin maiyeti erkânının ileri gelenlerine de otuz kadar haftan dağıtırdı.

Haftanlar dağılırken sadrâzam ile elçi dostane sohbet ederler. Tevziat bitince resmî mülâkata da nihayet verilip elçi kalkar veda eder; ayni tertip üzerinde aynı alayla geldiği yoldan sefarethaneye dönerdi. Sadrâzam elçiyi teşyi etmez; yerinden kalkmadan başı ile selâmlardı.

Elçi sefarethaneye varınca Sarayın, Babıâlinin, Timurkapının ve Galatanın mehterhaneleri birer birer gelip orada elçinin şerefine birer fasıl yapıp giderlerdi. Sadrâzam da tekrar tablalarla çiçekler ve turfanda meyveler gönderirdi.

***

Eski zamanlarimızın âdetleri iktizasınca sadrâzamlar sabahları kubbe vezirleri, kazaskerler, devlet ricalinin başlıcaları hazır oldukları halde divan kurarlardı. Yeniçerilere, miadı gelince, bu divanları müteakip ulûfe dağıtırlardı. Yeni gelen elçileri bu ulûfe günlerinin birinde, padişaha itimatnamelerini takdim etmeleri, için saraya davet ederlerdi. Zimamdarlarımızın elçi kabulü için bu günlerin birini intihap edişlerinin sır ve hikmeti şu idi ki: o güne mahsus olarak güzel ve süslü elbiseler giydirip ortaya çıkardıkları seçme yeniçerilerin tavır ve kıyafetlerile, ve keseler dolusu paralar dağıtmakla tefahür etmek; hasılı azamet ve ceberut taslayıp ecnebileri mebhut eylemekdi.

Sadrâzam divanları şu veçhile akdolunurdu :

Sadrâzam ile huzuru mutat olan vezirler ve rical divan yerinde toplanırlar, çalınan mehterhaneyi ayakta dinledikten sonra makamlarına geçip otururlardı.

«Reisilküttap efendi» devlet işlerine dair mühim evrakı okur, verilen kararları «hocagân» efendiler yazarlar, çavuşlara verip ait oldukları dairelere yollarlardı.

1750 yılında bir ecnebi elçiye sadrazamın konağın verilen ziyafet

Ondan sonra «çavuş başı» ehemmiyetli davalar için müracaat edenleri sırasile içeri sokar; kazaskerler davacıları dinleyip, hükmü şer'ileri icra olunmak üzere İstanbul kadısına yollardı.

Bu işler tamam olunca sadrâzam münferiden ve kubbe vezirleri, kazaskerler ve yeniçeri ağası müçtemian padişahın huzuruna çıkarlar, dairelerine aid mühim işleri arzederler, mansap verilecek ülemaya ve ümeraya hilatler giydirdikten sonra divana nihayet verirlerdi.

Ulûfeler de şöylece dağıtılırdı :

Divan bitince sadrâzam ile vezirler devlet ricali ile beraber sarayın kubbe altı denilen mevkiine gelirler. Orada keseler içinde her ocağın ulûfelerini toplanmış bulurlar ve yeniçeri ocağı orta-larınınkilerini ayırıp bir tarafa koyarlardı. Orta kapıda bekliyen yeniçerileri iç avluya alırlar, saray mutfağından oraya getirilip dizilen çorba, etli pilâv ve zerde kazanlarını efrada dağıtırlardı. Yeniçeriler gülüp oynayarak aldıkları yemekleri bitirir bitirmez orta kapıya çekilirler. İşte o vakit ocak zabitlerinin büyüklerinden biri meydana çıkar, kubbe altından yüksek sesle: "Birinci ağa bölüğü,, diye nârâ atar. Derhal o bölüğün neferleri seğirdip gelirler ve kendilerine ait keseleri omuzlayıp sevine sevine kışlalarına giderlerdi. Böylece sırasile ikinci, üçüncü, dördüncü bölükler çağırılır ve hepsinin ulûfeleri verilirdi.

***

İşte elçi de bu merasimde hazır bulunabilmek için, sabahleyin pek erken - yani güneş doğar doğmaz - sefarethaneden çıkıp, yukarıda bahsettiğimiz alay teşrifatı ile İstanbul tarafına geçer. Fakat, doğruca saraya gitmez, Babıâlinin Soğukçeşme kapısının karşısındaki alay köşkünde biraz beklerdi. Sadrâzamın alayla saraya girişini seyreder; ondan sonra o da atla sarayın iç kapısına varır; orada attan iner ve kendisini istikbal eden "Divanı hümayun tercümanı,, , çavuş başı ve Kapıcılar kâhyası ile sarayın iç kapısına gelirdi. Oradan yeniçerilerin pilav ve zerde kapıştıklarını seyreder.

Yeniçerilerin ziyafeti bitince elçi sadrâzam ve vezirlerle beraber kubbe altına girip oradan da ulûfe dağılışını temaşa eyler. Bu temaşa bir saat kadar sürer ve bittikten sonra elçi sadrâzamla beraber divan yerine gelir biraz dinlenir dinlenmez "has kilâr ağaları,, gümüş leğen ibrikler getirirler. Herkes ellerini yıkar "iç ağaları,, sırmalı peşkirler dağıtırlar. Bir yandan da "saraydar ağalar,, türlü çiçekler, turfanda meyveler, çerezler, salatalar, zarif kaşıklar ile donatılmış gümüş siniler, sedefli alçak yemek iskemleleri getirip, sadrâzamın, kaptan paşa ile nişancı efendinin, defterdar efendilerin, kazaskerlerin önlerine birer sini koyarlardı. Elçi sadrâzamın sofrasına, ve maiyeti erkânı da kazaskerlerden madasının sofralarına otururlar. Miktarı ve türlüsü elliden az olmıyan tatlı, tuzlu, sıcak, soğuk yemekler gümüş saksonya, fağfuri ve çini sahanlar içinde sofralara konulup kaldırılırdı. Fakat sofralar örtüsüzdü, çatal bıçak da olmayıp, elçi de maiyeti erkânı da hep elile yemek yerlerdi.[1] Yemeklere iptida sadrâzam el uzatır. Yemek bitince billûr kâseler ve bardaklarla hoşaflar, şerbetler takdim olunur; ve herkes ellerini yıkayıp yine minderlere dizilirdi.

Ziyafet esnasında sadrâzamla elçinin yanında "Divanı hümayun tercümanı,, ile sefaret baştercümanı ayakta tercümanlık ederlerdi.

Kahveler, çubuklar içildikten sonra sadrâzam ve teşrifatçı efendi "Divanı hümayun tercümanı,, ile beraber elçiyi ve maiyeti erkânını, padişahın bulunduğu taht salonuna doğru götürürlerken, iç avluda elçiye samura kaplı ve değerli mükellef bir kürk; ve kâtiplerine derecelerine göre

[1] Elçilerin hemen hepsi raporlarında çatalsızlıktan, bıçaksızlıktan başka, sadrâzamın elile et koparak ikram kasdile kendilerine vermesini kerih görüp şikâyet ederlerdi.

(Arkası 31 inci sayfada)

YARIM AY'IN PAMUK NİNEsİNE MEKTUB YAZ! DERDİNE ÇARE BULUR

A. Lüleburgaz

Aksoy

Oğlum.

Mademki, fikrimi soruyor, öğüd vermemi istiyorsun peki, fakat darılmak yok..

Anlattığın meselede ben seni çok kabahatli buldum. Onları düşünmek, aklından geçirmek bile çok kötü.

Ne yazık ki nişanlının ablası da senin zayıf düşüncelerini körüklemiş. Aranızda geçenleri nişanlın yahut ailesi duyarsa, senin ve sevgilinin vaziyeti ne hal alır. Bunlar düşünülecek meselelerdir yavrum. Vicdanlı bir erkek böyle hareket etmez. Onun için sen nişanlının kardeşile olan bağını çöz ve ona açıkça, yaptıklarınızın büyük bir vicdansızlık olduğunu söyle. Eğer o sözlerine karşı koymak isterse o zaman genç kızın ailesine bunu haber ver. Onlar kardeşinin nişanlısını seven kızlarını idare etsinler. Benim fikrim bunlardır, dinleyip dinlememek senin bileceğin iş.

K. M. Ö.

Oğlum.

Üç senedenberi aşkını, sevdiğin genç kıza söylemediğine çok şaştım. Bu ne büyük sabır.. Nasıl durdun? Niçin durdun? Sebebi de utanmak!

Vazifeden bahsettiğine göre, çalışmak hayatına atılmış bir delikanlısın. Bu devirde senin gibi utanmak yüzünden ilânı aşkedemiyen diğer bir delikanlı aransa, bulunamaz zannederim.. Üç yıl, hislerini, duygularını, aşkını sevgilisine açmayan çocuğum. Sana ilkönce utangaçlıktan biraz olsun vazgeçmeni tavsiye edeceğim.. Eğer bunu dinler de utanmaktan vazgeçersen, işin kolaylaştı demektir.. O zaman genç kıza ilk fırsatta duygularını ve onu üç yıldanberi sevdiğini söylersin.. Onun da seni sevdiğine göre, biribirinize açıldıktan sonra mesele kalmaz zannederim. Ailenden olan genç kıza sevgini söylerken düşünmen lâzım. Çünkü ona içini döktükden sonra evlenmek teklif etmek düşer.. Bunu düşünüp düşünmediğini bilmem, eğer düşünmedinse bile sana hatırlatıyorum madem ki işgüç sahibi bir delikanlısın onunla evlenirsin.. İşte öğüdlerim bunlardır..

M. P. Başar

Oğlum.

Pamuk nineciğim, bana üç kız âşık.. Her biri benim için, biribirinden üstün fedakârlıklar yapmaktan çekinmiyorlar diye başlayan mektubunu okuyunca; — İşte dedim. Bir Donjuan.. Fakat derdli Donjuan olur mu?

Uzun mektubunun sonlarında bu şikâyetin sebebini anladım. Meğerse bizim delikanlı pencere komşusuna âşıkmış.. Mesele anlaşıldı. Haklısın yavrum.. İnsan birini severken başka alâkalar vızgelir. Bırak üç genç kız hasretinle yansınlar. Onlar pervane sen ateş. Yanacaklar başka çare yok. Hem mesele onlar değil, senin işin!. pencere komşun seni beğeniyor, nasıl beğenmez. Senin gibi musikiye ve resme istidadlı bir çocuk beğenilmez mi?

Bir delikanlıya yüz vermiyor. Güzel!.. Üzülecek mesele yok yavrum. Pencere komşunun annesi kızını sana vermek istiyor.. Sen onu, o seni seviyor oldu bitti. Öbür delikanlı istediği kadar ötsün dursun! Ne çıkar.

Mektebini bitirince o zaman evlenirsiniz. Rakip delikanlı da ekşir kalır.. Yoksa sinirlenmeğe falan kalkma. Elinden bir kaza çıkar da istikbalin mahvolur.

Samsun:

Bayrak oğlu Şevket Bayrak.

Bayım.

4-10-935 tarihli mektubunda « Tabiatın sevdirdiği kızla sevişip evlenmiştim. Sevgilim bir sene evvel öldü; üç yaşında bir oğlum var. Şimdi tekrar bir kızla evlenmek için o beni, ben onu sevmem lâzım. Ben onu sevsem bile ya onlar, çocuklu baba, diye beni sevmezlerse?.. Yaşım yirmi yedidir. Oğlumu annem bakıyor. Bir müddet daha evlenmezsem, acaba kısmet karşıma çıkar mı, Nasıl yapayım? » diye soruyorsun.

Bundan iki buçuk üç ay evvel, yine ayni zımbalı defter kâğıdından koparılmış ve yine lâstik mühür damga ile kırmızı mühür damga vurulmuş 25-7-935 tarihli kâğıdında şunları yazıyordun: "Biz kimseyi sevmedik sevdirmeye de uğraşmadık. Bu zamanda sevdacılık bir hastalıktır. Bende bu hastalık yoktur. Bu hastalık şimdiki her kızda da vardır. Hastalığı olmayan kızı nereden bulacağız bize anlat!„

Bayım! Sen, akıllı, açıkgöz, kurnaz ve alaycı geçinmek istiyen, kuru kısır kafalı bir zavallıdan başka birşey değilsin.. Yarım aklınla alay etmek istiyorsun amma, istihza, nükte zekânın hakkıdır. Senin gibiler ancak gülünç olabilirler ve kendi ahmaklıklarına güldürürler.

Eğer zımbalı defter kâğıtlarının başına kondurduğun kırmızı damgalar yalan değil de doğru ise bu adrese ailenin alâkadar olmasını çok isterim Çünkü o zaman seni, ya bir akıl doktoruna gönderirler, yahut eksik verdikleri terbiyeyi tamamlarlar..

Bilmiş ol ki gazeteler, mecmualar, şımarık ahmakların oyuncağı değildir. Gazetelerle alay etmeğe kalkışacağına dört satır yazıda dörtyüz imlâ ve ifade yanlışı yapmadan yazı yazmağı ve en iptidaî sarf, nahiv, imlâ kaidelerini öğren. Ahmakın cahili, daha maskaradır ..

Beyoğlu : Na. Ma.

Evlâdım.

Sevdiğin kızın sakat olması seni ne diye düşündürüyor? Bundan onu ciddi bir sevgi ile sevmediğin anlaşılıyor.

Kızın bir ayağının sakat olması, acınacak bir kusurdur. Fakat hayatta, ahlâk, terbiye sakatlıkları daha kötüdür.

O, senin üzerine düşüyorsa, nezaketle idare et ve evlenemiyeceğini anlat. Bu ilk defa senin başına gelen bir vaziyet değildir. Eğer bu kız da seni seviyorsa, ve ayağından başka bir sakatlığı yoksa, biraz da güzelse, mes'ut olabilirsin. Mektubundan biraz sıkılgan olduğun anlaşılıyor, bu huyunla hayatta çok ziyan edersin. Kararsızlığınla ona da ümit veriyorsun.. Ona da yazık!

Ankara: C. Ö. K.

Çocuğum.

On sekiz yaşında orta mektep mezuna olduğunu yazıyorsun. Fakat orta mektepten sonra liseye yahut başka bir mektebe girip girmediğini, bir iş tutup tutmadığını yazmıyorsun.

Sen yaşta gençlerin uğraşacakları şey, sevmek sevilmekten çok, okumak, öğrenmek, hayatını kazanmak, namuslu fazileti insanlar arasında üstün bir yer almaktır.

Eğer seni sevmiyorlarsa, bunun sebebini kendi kendine düşün, bul, kendi kendine:

— Beni, niçin sevmiyorlar?

Diye sor: Etrafın senden niçin kaçıyor ve seni neden sevmiyorlar? Bunun sebeplerini kendinde ara!

Bu kaçınma, tiksinme ve alâkasızlığın elbette sebepleri vardır. Sevilen, sayılan insanlara bak. Gözünü açarak dikkat et kendi noksanlarını o zaman anlarsın. Belki bu geçireceğin imtihan sana acı gelecektir. Fakat netice itibarile, benim vereceğim öğüdlerden daha pek çok hakkında hayırlı olacaktır.

E. E. L.

H. Şimşek

Oğlum.

Sevdiğin kızın babası anlattığına bakılırsa, hayatı anlamış, tecrübeli bir adam. Kendini o babanın yerine koy. On beş yaşında bir kızın olsun. Daha meslek sahibi olmamış yirmi yaşında bir lise talebesine verir misin? Eğer babası, kızını küçük yaşta evlendirecek olursa, sana taliine küsmekten başka yapacak birşey kalmaz. Kıza acıyıp acımamak ayrı meseledir. Tali kısmet cilveleri belli olmaz.

Sana gelince, daha gençsin, aşk kadar derslerini, mektebini, ileride tutmağı tasarladığın mesleği düşün.

Daha gençsin, unutur, ve yine sevebilirsin. Aşk biraz da işsizlikten, havailikten gelir. Derslerinle oyalan. Bu öğüdüm, belki bugün canını sıkar; fakat yarın, bana dua edersin.

Pamuk Nine

Kış Olimpiyatlarına hazırlanmış İskoçyalı Kızlar

SPOR

Berlin Olimpiyatları Nasıl Hazırlanıyorlar

Almanlar, Amerikalıların Losancelosta yaptıkları büyük olimpiyat oyunlarını gölgede bırakabilmek için, çok geniş ve yüksek bir programla Berlin olimpiyat musabakalarını hazırlayorlar. On beş gün sürecek bu musabakalar için dört senedir hazırlık yapılması dikkatle takip edilecek bir harekettir.

Almanlar, spor teşkilâtlarının bu işi daha iyi görebilmesi için, Berlin şehirinin ileri gelenlerinden yüksek bir komite yaparak bu işe lâzım olan alâkayı kuvetlendirmişlerdir.

Olimpiyat musabakalarında spordan başka gayeler de elde tutulmuş, mimari, artistik, ve ekonomik gibi birçok meseleler de bu işe karıştırılmıştır.

Stadyumda 100 bin kişi oturacak, oyunların devamı müddetince, 800 kontrol memuru çalışacaktır.

Her ay 18000 nusha bülten neşredilmektedir.

Musabakalarda kullanılmak üzere 150 cirit, 30 top 60 kronometre, en çok göze çarpan malzemedir.

Olimpiyat oyunları açılırken 10 000 Alman, Bethovenden parçalar okuyacaklardır.

Kış olimpiyatlarının geceleri de yapılabilmesi için büyük elektrik tertibatı hazırlanmıştır.

89,000 mumluk projektörler musabaka sahasını aydınlatacaktır.

Almanlar, Berlin olimpiyatlarının ihzarı için akılları durduracak kadar büyük fedakârlıklar yapmışlardır.

*
* *

Beyoğlunda Spor

Memleketin iyi ve fena hertürlü inceliklerini nefsinde toplayan Beyoğlu, kim ne derse desin sporcılarımıza en büyük darbeyi vuran bir yerdir.

Sefahatin envaını orada görüp, öğrenen gençlik; içine düştüğü bu girdaptan kolay kolay yakasını kurtaramaz ve dolayısile o muhit içinde göçüp gider.

Dünyanın en büyük sporcıları, yapacakları büyük maçlar için köylerde, kamplara çekilmek suretile zevk ve sefahat şehirlerinden mümkün olduğu kadar uzak yaşamağa çalışırlar.

Bir sporcunun sahadaki muvaffakıyetini, hiç şüphe yok ki yaptığı uzun ve yıpratıcı antrenmanlardan ziyade, vücuduna karşı göstereceği büyük bir itina, ve nihayet dayanabildiği kadar kuvetli rejim ile elde etmesi mümkündür.

Bunun haricinde hem zevkü sefa, hem de spor yapmak, nihayet o sporcunun en kısa bir zamanda sahadan uzaklaşmasını icap ettirir.

Amerika spor teşkilâtının en büyük mutahassıslarından biri olan Şuroder, verdiği bir konferansta «Bir sporcuda mum iki taraftan yanmaz» diyerek hıfzıssıhha kaidelerine nasıl bir bağlılık, göstermek lâzım olduğunu uzun uzun izah etmişti.

Herhangi bir musabakada hakikaten çok büyük bir rol oynayan kuvet ve tahammülün, mümkün olduğu kadar arttırılabilmesi, bir sporcunun vücuduna karşı göstereceği ciddi bir itinaya tabi olduktan sonra; günden güne düştüğünü bizim gibi herkesin gördüğü spor varlığımızın bugünkü acıklı halinin iç yüzü kendi kendine meydana çıkmış olur.

Büyük fedakârlıklarla spor malzemesinin en küçük teferruatını bir arada toplamış olan en zengin ve varlıklı kulüplerimiz; kıyıda bucakta kalarak yaşamağa mecbur olan kulüpler karşısında o kadar zoru zoruna netice alıyor ki, hayret etmemek işten bile değildir.

Yalova kaplıcaları gibi şarıl şarıl her gün akan sıcak duşlarına, İngiltereden yüzlerce liraya getirilmiş antrenörlerine, her gün oyuncuları ovan masörlerine, muntazam sahalarına, hulâsa en lü-

(Arkası 27 inci sayfada)

Moda Hakkında Birkaç Söz...

Bu sene mevsimlik kıyafetlerin - hem şıklığa, hem de gündelik hayata uygunluğu itibarile- gayet pratik oluşu göze çarpmaktadır.

Şık kadın «giyinir» fakat «giyinmiş» görünmek istemez.

Öyle şık, zarif kadınlar var ki, tiyatroda, sinemada, lokantada ve akşam üstü gezintilerinde hep ayni kıyafetle geziyor hissini verirler.

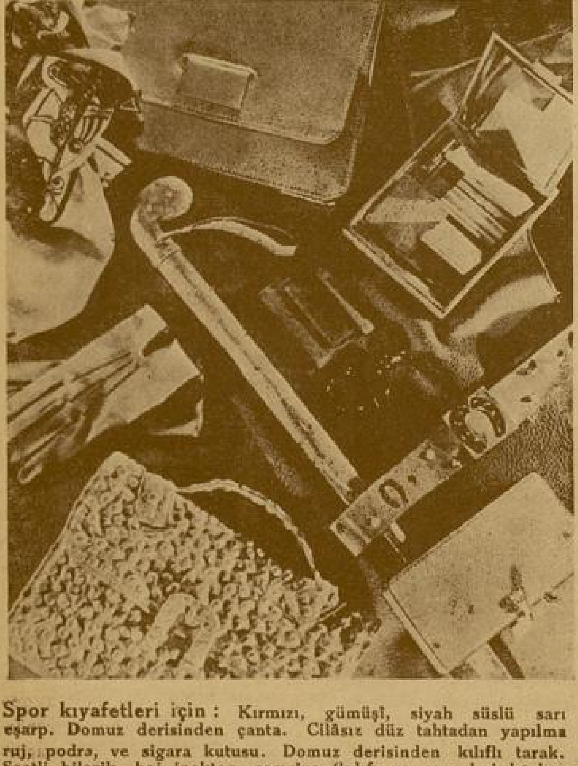

Spor kıyafetleri için : Kırmızı, gümüşi, siyah süslü sarı eşarp. Domuz derisinden çanta. Cilâsız düz tahtadan yapılma ruj, podra, ve sigara kutusu. Domuz derisinden kılıflı tarak. Saatli bilezik, bej ipekten semsiye (kılıfı ve sapı bej korkodilden). Dışından siyah dikişli deri eldiven. Gümüşle süslü beyaz keçi derisinden eldivenler. Domuz derisinden küçük çanta.

Halbuki küçük bir dikkat, insana derhal hatasını, yanıldığını anlatıyor. Eteğin biraz kısalığı, yahut biraz uzunluğu; bluzun yaka kıvrımları, önün veya arkanın açıklığı, kapalılığı; lâme yahut işleme süsler vesaire gibi değişiklikler, insanın gözünü açıyor; ziyadeleşen dikkat karşısında güzellikler kendini gösteriyor.

Deri, kürk, kumaş kaplar, mantolar, ceketler de, tuvaletlerdeki değişikliklerin birden göze çarpmasına mani oluyor.

Bu senenin giyimindeki pratiklik, yalnız tuvaletlerin teferruatında değil, herşeyde: kaplar, mantolar, hâttâ şapkalar da bile göze çarpmaktadır.

Şapkalar, bu yıl değişen saç tuvaletlerini bozmamak ve göstermek itibarile hakikaten çok pratiktir.

Bununla da bir daha anlaşılmış oluyor ki moda san'ati, parça işçilikten çıkmış, bütün bir topluluk haline gelmiştir.

Kadının şıklığı, zarafeti için kumaşçı, terzi ayrı, şapkacı, kürkçü ayrı, kunduracı, berber ayrı çalışmayorlar. Hepsi biribirinin eksiğini tamamlayarak biri ötekine ekliyerek, öteki berikinden fikir ilham alarak el birliğile çalışıyorlar.

Kap, ayrı güzel, şapka ayrı güzel değildir. Şapka da, kumaş ta, iskarpin de, eldivenler de hep bir güzelliği göstermek, hattâ bazan parça parça göze görünmeyen güzellikleri meydana çıkararak toplu bir güzellik yaratmak için kullanılan aksesuvarlardır.

***

Resimlerde Görülen Tuvaletler, Kostumler Hakkında

Tabii ipekten Florentine denilen akşam robu.

—

Kış, karda giyilecek spor kıyafetlerinde kullanılan caket, süeter, yelekler, getirler, boyun atkıları, potinler, eldivenler..

—

Akşam tuvaletleri, yünden etek ve pembe lâmeden ceket ve bluz, ayni lâmeden iri çiçek, siyah yünden kürk kenarlı kap.

—

Önü V şeklinde açık, arkası kısa, suva kotöleden caket. Dizlere doğru darlaşan etek...

—

BAYANLAR !..
SİZİN İÇİN: KIŞ MODALARI

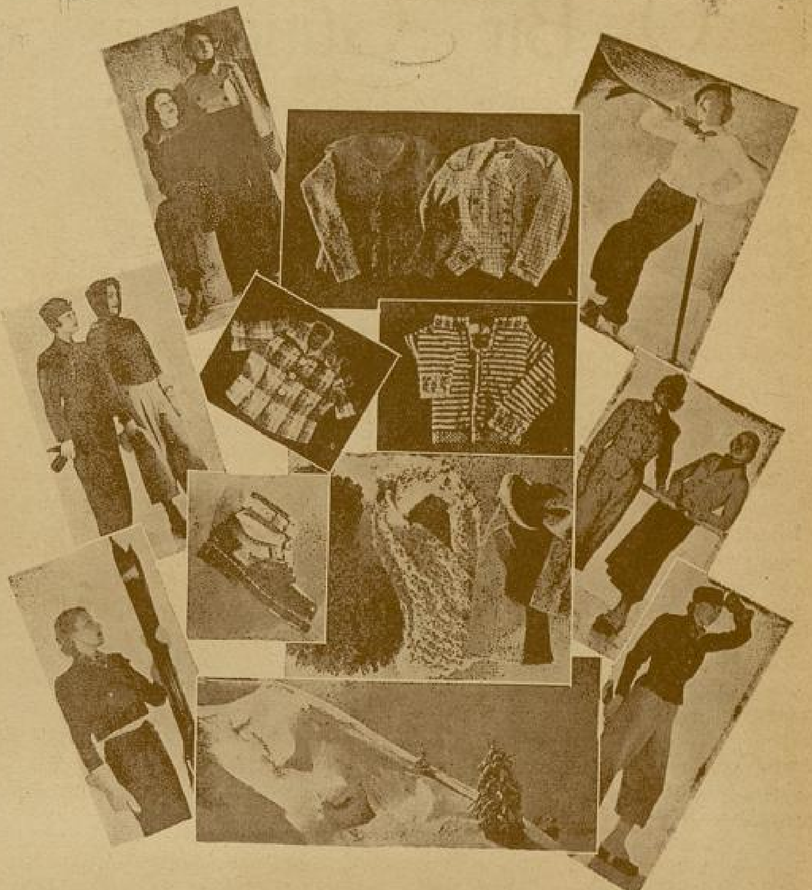

İspanyol modası akşam tuvaleti.

Kenarları işlemeli billûr caket ve işlemeli etek. Beyaz ipekten boğa güreşçilerinin taktıkları biçimde kravat.

Beyaz yünden kıravatı siyah kadifeden altın ve kırmızı lâmeden, caket kolları örter.

Kadifeden rop. Eşarp bir kap gibi örter.

Yeşil işlenmiş siyah krepten kap...

—

Kar Sporları Kıyafetleri...

Vakıa bizde havalar tatlı bir ılık bahar gibi geçmektedir; fakat, kar sporunu sevenler için güzel havalarda bile karlı yerler bulmak imkânı vardır. Çok uzaklara gitmeyelim. Yeşil Bursanın bembeyaz Uludağı, kar sporlarını sevenleri miknatis gibi çekmekte...

Buradaki resimlerden istediğiniz kıyafetleri seçer yaptırabilirsiniz. Modeller Parisin en meşhur terzileri tarafından hazırlanmıştır.

SPOR

— Başı 25 inci sayfada —

zumsuzundan, en lüzumlu malzemelerine mukabil, sıcak değil, soğuk suyu bile olmayan; antrenörler değil, lüzumu kadar spor işlerini bilmeyen; her gün malzeme sıkıntısı çeken; doğru dürüst oturacak kulüp binaları bulunmayan kulüplerin, varlıklı kulüpler karşısında aldıkları şayanı dikkat ve parlak neticelerin sebebi, Amerikalı Şuroderin dediği gibi: hep bir tarafta mumun iki taraftan yakımış olmasıdır.

En büyük musabakasından önce Park Otelde viski içen, Gardenbarda sabaha kadar dansedenlerin kulüpleri; altıda akşam yemeğinden sonra erken yatmağa mecbur olanlar karşısında müşkül vaziyetlerden kurtulamıyacaktır.

Sporda güç olan nokta idman yapmak değil rejim yapmak, mumu iki taraftan yakmamaktır.

Kim ne derse desin Beyoğlu, İstanbul sporunu her gün bir parça daha zehirlemekte, kemirmektedir!..

Kayakçılarımız Almanyaya Gidecek

Bir ay sonra Almanyada başlayacak olan kış olimpiyatları için, bu sene ilk defa Türk takımı da bu musabakalara iştirak edecektir. Şubat ayı içinde yapılacak bu musabakalara İstanbul, Ankara, ve Bursadan birer sporcu iştirak edecektir.

Ankara Ziraat Enstitüsü muallimlerinden Alman Pidelin nezareti altında Uludağda bir kamp kurulmuş, buna iştirak eden kayakçılarımızın aralarında bir seçme musabakası yapılmıştır.

Kış olimpiyatlarına iştirak edecek sporcularımız orada musabakadan ziyade müşahit sıfatile bulunacaklar, ve avdette bu sporun daha iyi neşri için çalışacaklardır.

Bursada yapılan musabakalar üç kısma ayrılmıştır.

Bunlardan biri mukavemet, biri iniş, diğeri de kayakçılık tekniğidir.

Kayakçılık tekniğinde dört sporcu muvaffak olmuştur. Bunlardan üçü Ankaradan, Olker ile Nazım ve Reşattır. Biri Bursadan Musa Ataş'tır.

İstanbuldan Ekrem inişte muvaffak olmuştur.

İyi ve karlı bir havada 21 kilometrelik çıkışlı ve inişli yarış 1,33 saatte alınmıştır.

Mukavemet yarış yerinin üçte ikisi çıkış ve üçte biri iniştir..

Ö. Besim Koşalay

O, Bir Günahkâr Değildi!...

№: 5

YAZAN:

CEMAL ATAÇ

Lâkin sen razı olmadın. Bir işin tedbiri varken, ona müracaat etmeden, namus için de olsa adam öldürmenin pek büyük bir günah; ve hattâ dünyada da ayıp olduğunu söyledin. Ve tedbir olarak da: çoluğu çocuğu alarak buradan çekilip gitmemi gösterdin. Riayet ettim, itaat ettim. Buradaki işlerimi, ilişiklerimi bir tarafa bırakarak kalkıp bir dağ başına çekildim, ne zorluklar, ne müşkülâtlarla uğraştım.

Senelerce bir vahşi gibi tek başıma yaşadım. Aradan seneler geçti nihayet unutulduk diye bir köşeye yerleştim. Hiçbir taraftan bir ilişen yoktu, lâkin o ar beni çok hırpalamıştı. Kimsenin yüzüne bakamaz olmuştum. Şehire inemiyordum. Hattâ sizi de göremiyordum. İşte üç gün evvel bir iş için başka bir köye gittim. İş uzadı, bir aksilik oldu. Ancak bu sabah dönebildim. Lâkin ocağım sönmüş, evim yıkılmıştı. Kırılan kapıdan içeri girince dağılmış eşya, yırtılmış yatak çarşafları yüzüme tükürür gibi kinli ve kirli şuraya buraya yayılmışlardı. Deli gibi dışarı fırladım, bütün köylüyü yerinden oynattım. Hepsini gebertmek istiyordum, kimse karşıma çıkmadı. Meğer onlar her şeyi biliyorlar imiş, nihayet doksanlık bir ihtiyar önüme dikildi yaşlı gözlerile:

— Oğul! dedi; giden sade senin namusun değil, bütün köyün namusu gitti. Yıkılan yakılan sade senin yüreğin değil; hepimizin içi yandı. Zaten yurdumuzun her yeri böyle kan ağlıyor ne yapalım, devlet zalim, hükûmet alçak. Bir sürü haydut köyü çevirdiler. Bir gâvur köyü imiş gibi muhasara ettiler. "Bütün köyü yakarız, yahut ta Karakellenin karısı ile kızını bize teslim edersiniz!.. dediler. Kimse razı olmadı. Amma karşı koyacak da kimse bulunamadı. Bu dişlerinden tırnaklarına kadar silâhlı heriflere, kazıklarla karşı konulur mu ki?..

Sözün hülâsası dedi; kimisini dipçikle, kimisini tehditle dağıttılar, gidip evin kapısını kırdılar. Bil ki oğul! senin karın, yuvasına ayı girmiş bir dişi aslan gibi boğuştu, boğuştu. Bu haydutlara nerede başedecekti? Nihayet imdat, "imdat,,diye bağırdı. Birkaç defa: "Aslan! Aslan!..,, diye seni çağırdı. Ondan sonra sesi sedası kesildi. Üç gündür köyün ağzını bıçaklar açmıyor oğul. Bize hiddet etme, sen, babayiğit bir adamsın; kendi öcünü kendin al. Bizim köyün miskinliğine lânet et; haydi oğul durma.

— Peki bu adamlar kimlerdi? tanımadınız mı? diye sordum.

Tanımadık, yalnız: "kasabadaki devletlinin saraydan aldığı emri yerine getirmeğe geldi„ dediler. Zaten köylünün de elini dilini bağlayan bu söz oldu. Devletle uğraşılır mı ki oğul?.. Hangi zaman başa çıkıldı? ancak tez vakitde Allah imdat eyleye de taçları devrile!..

Bu sözden sonrasını işitmedim; tekrar atıma atlayarak buraya geldim. Ben ne yapayım şimdi?

— . . . . ?

Dedem, beyaz sakallarını parmaklarile tarayarak düşünürken, ben dayanamadım:

— Elması da mı kaçırdılar? Ah alçaklar ah! diye ağlamaya başladım. Benim orada bulunuşumu hıçkırıklarımdan anlayan dedem:

— Haydi çocuğum! sen biraz dışarı çık. Bizi yalnız bırak; dedi.

Dedeme hürmetim pek çoktu, aldığımız terbiyenin de iktizası olarak bir emri, bir sözü iki ettirmezdik. Lâkin bu defa dikildim:

— Hayır dede; dedim; ben artık çocuk değilim, Elmas benim ailemin bir parçası demektir. Hem yabancımız da değilmiş; onun hayatı üzerinde benim de bir hakkım var. Aslan dayım anamın uzaktan da olsa akrabası, babamın da bir can yoldaşı imiş. Ben de onunla beraber olacağım; kimleri öldürmek, kimleri parçalamak, neleri yakıp yıkmak lâzımsa ben de onları yapacağım!..

Büyük babam başka birşey söylemedi. Ona dönerek:

— Aslan, oğlum, şimdi ne istersen yap, herşey mübahtır. Yalnız iyi anla, iyi dinle, yanlış bir iş yapıp ta günahsızların kanına girme. Öbür tarafta ne lâzımsa bana bırak, at, silâh para, herşeyi ve istediğin kadar al. Ben sağ oldukça bunun için merak etme...

— Ah dayı! geç kaldım diye korkuyorum, beni neden önce menettin; neden bırakmadın?

O kapıdan çıkarken ben de giyinip ona katılmak istedim amma, razı olmadılar. Onun atının nal sesleri uzaklaşırken ben de hiddetimden boğuluyor gibiydim. Sabaha kadar dedem beni teskine uğraştı. Ve bana çekilen zulümleri anlattı. İşte o gece aldığım bu ateşli mazlûm öğütler beni padişah hükûmetine karşı azılı bir âsi yaptı. Artık devlete ve hükûmete büyük bir düşman olmuştum.

***

Karakelle Arslan; bizden ayrıldıktan sonra iki gün hiç sesi çıkmadı. Üçüncü gün kasabaya bir haber yayıldı. Herkes bu haberi biribirine korka korka naklediyor, kulaktan kulağa fısıltı halinde dağılıyordu.

— Dün gece Sarısöğüt Çerkes köyünde saray kodoşunun eğlencesi varmış, herif Karakellenin karısı Kamer ablayı kırbaçlarla döverek rakı dağıttırıyor, çıplak etlerine kamasının ucuyla beyitler yazıyor, türküler söyletip oynatıyormuş. Kızı Elması, iki çerkes kızıyla beraber ertesi gün saraya gönderecekler imiş. Saraydan çektikleri altınların keyfile kendilerinden geçtikleri bir zamanda Karakelle, bir gölge gibi üzerlerine düşmüş; herifi güzelce üç parçaya ayırmış; yanındaki adamlardan da dördünü gebertmiş... Zavallı Kamer abla da zaten can vermek üzere imiş ölürken :

— Arslan; Allaha şükürler olsun ki öcümüzün alındığını gözlerimle gördüm. Benden hayır yok, Elması kurtar; onu kurtar, onu yarın İstanbula yollayacaklardı.... demiş ve ölmüş.

Karakelle, herifin her bir parçasını köyün bir köşesine asmış; karısının ölüsü ile kızını alıp gitmiş. Etraf kasabaların bütün zabtiyeleri ardına dökülmüş, Allah saklasa da ele geçmese bari.

Bu haberleri işiten herkes için için seviniyor, fakat kimse bu memnuniyetini meydana koyamıyor, açığa vuramıyordu. Ben, koşa koşa eve geldim. Büyük babamın boynuna atılarak, haykıra haykıra bu haberi söyledim. İhtiyarın yüzü güldü:

— Allahın dilediği oldu, bir musibet ortadan kalktı. Fakat, Allah daha beterinden saklasın... diye dua etti.

Lâkin dedemin duası kabul olunmadı. Bir hafta sonra kasabaya kordonlu, sırmalı, kılıçlı bir adam geldi; maiyetinde de elli tane beyaz keçe külâhlı arnavut vardı. Herifin öyle bir azameti, öyle bir kibiri ve heybeti vardı ki "Küçük dağların hepsini ben yarattım; bu yüklerin de kâffesi babamdan mirastır„ deyip gezerdi. Bunlar gelir gelmez Karakellenin takibine koyuldular. Kasabayı yeniden bir matem ve keder kapladı. Herkesin başı düşük,

her gönülde bir korku ve endişe yer etmişti: "Ya tutulursa, ya ele geçerse?„. Günler geçiyor, hiçbir haber gelmiyordu. Bir gün akşama yakın bir vakitte idi kasabaya inen sığır sürülerini önlemeğe gidenlerin arasında ben de vardım. Atların üzerine birer boş çuval gibi atılıvermiş, kan revan bir halde cesetlerle bir kafile dört nal şehire girdiler. Herkes, hayret ve korku içinde evlerine dönüp kapandılar. Ben, ta hükûmetin içerilerine kadar sokuldum, neticeyi öğrenmek istiyordum. Arnavutlar, gürültülü ve kaba bir lisanla biribirlerine anlatıp duruyorlardı. Yüzlerinde dehşet ve korku alâmetleri vardı.

Çok geçmeden hakikat anlaşıldı: Bu arnavut zabtiyeler Karakelleyi bir yerde sıkıştırıp sarmışlar, altı saat musademeden sonra dokuz arnavut ölmüş, ve geriye kalanlar da şehre dönmeğe mecbur olmuşlar. Getirdikleri cesetler Karakelle tarafından vurulan arkadaşları imiş.

Hükûmet konağının avlusunda toplanan halkı dağıtmak için emirler verildi. Arnavutlar, bütün hınçlarını zavallı halktan çıkartmak için, dibciklerle, sopalarla hücuma başladılar. Ben içeride kalmıştım. Bir kapının kenarına sinerek olanı biteni seyrediyordum. Biraz sonra o kordonlu, kılıçlı, heybetli küçük dağlar halıkı göründü ve ağzını yaya yaya :

— Po more nedir bu çepazelikler more... Bir tek adam sizi bu hallere düşürttürdü, öyle mi more?.. Yuf more!.. yazıklar olsun more!..

Daha birtakım şeyler söyledi, yarısı Arnavutça yarısı Türkçe bağırıp çağırdı. İçlerinden birisi kendilerini mazur göstermek için :

— Ne birtek adam more, vallayi more tam içi (iki) adam more!. İnan more, tam içi çişi martin salladı more!..

Ben, olduğum yerde sabredemedim kahkahayı koyuverdim. Bütün başlar bana döndü, ve herif bağırdı :

Karakelle, kızı Elması alıp kaçmıştı.....

— Tut bire more cetir bu piçi burda; at cerisine kırk sopa.

Üç dört arnavut üzerime atılıp beni yakaladılar, boylu boyumca yere yatırdılar. Bütün kuvvetlerile tekme, değnek ne buldularsa onunla vuruyorlardı. Canım yandıkça hıncım artıyor, ses çıkartmıyordum. Bağırmak, veya yalvarmak fena halde izzeti nefsime dokunuyordu. Vurdular, vurdular sesimin çıkmadığını görünce :

— Bire bırak artık; Türç (Türk) korkusundan böyle ölür işte, bu da öldü.

Bu söz kafamın içine bir şiş gibi battı. Bütün acılarım dinmiş gibi oldu; yalnız millî izzeti nefsimde bir sızı açıldı, ve buna dayanamadım yerimden fırlayarak haykırdım :

— Korkusundan ölür dediğin Türk, bir tek başına böyle elli tane azgın arnavudu, fare kemirmiş kalbura döndürdü. İşte ben de o Türküm!..

Kapıya atıldım, ve önüme gelen iki arnavuda tunçtan bir gölge gibi çarptım; yolum açıldı ve sokağa fırladım. Mahalle aralarına saparak kayboldum. Arkamdan koşanlar beni bulamadılar. Fakat, kim olduğumu öğrenmişler, dedemi yakalayıp götürmüşlerdi. Geç vakit eve döndüğüm zaman bunu öğrendim. Tekrar gidip: "ben, işte buradayım, beni tutun dedemi bırakın!, demek istedim. Lâkin, "hele sabredelim. diye evden bırakmadılar, gece olmuştu.

Dedem, yanında bir arnavutla beraber geldi, ve arnavuda sayısını bilmediğim bir miktar altın verip savdu. Belânın birisini böyle savdığına da memnundu.

. . . .

Aradan haylı zaman geçmişti. Arnavut zabtiyelerin adedi çoğalmış, takip müfrezeleri artmıştı. Aynı zamanda da kasabanın püsküllü belâları olmuşlardı. Atlarına arpa ve saman, kendilerine börek, baklava kâfi gelmiyormuş gibi, dükânları soymak, köyleri basıp, Karakellenin yatakları diye asıp kesmek, soyup soğana çevirmek âdet haline gelmişti. Halk artık pek usanmıştı. Karakelle de bunlardan hep haberdardı. Bir gün şehire haber göndermişti: "Köylünün halini, kasabalının vaziyetini fena işitiyorum, benim yüzümden ahalinin perişan olmasını istemiyorum; teslim olayım da halk kurtulsun.. Bunu ne köylü, ne de şehirli kabul etmediler. Teslim olmamasını istediler.

Aylar geçiyordu Karakelle tutulamıyor, saraydan emir emir üstüne geliyordu. Hükûmet te, şaki tanıdığı bu adamı ele geçiremediğinden dolayı, üzüm üzüm üzülüyordu. Civar vilâyetlerin de bütün zabtiye kuvetleri toplandı, dağları, dereleri, ormanları her tarafı sımsıkı bir muhasaraya aldılar. "Artık bu defa mutlaka ele geçirirler. deniliyordu.

İçimde sıkıntı, ruhumda keder vardı. Yatağıma geç vakit girdim, fakat uyuyamadım. Bahçede kuşlar ötmeye başladılar. Sabah olmak üzere idi. Sokak kapısının zorlandığını, ve bir cismin yere düşmesinden çıkan bir ses gibi birşey duydum. Dışarı çıkıp sofanın penceresini sürerek bahçeye baktım. Kapının sürmesini birisi çekiyordu. Odama döndüm odamdan Karadağ tabancasını aldım. Geri geldiğim zaman iki atla iki insan iç kapıya doğru ilerliyorlardı. İyice dikkat etmek istedim, fark edemedim ve seslendim :

— Durunuz orada yoksa yakarım!..

Çok yakın bir ses cevap verdi.

— Demir; oğlum çabuk bizi içeri al!

Merdivenleri nasıl indiğimi bilemiyorum.. Kapıyı açtım, Karakelle ile arkadaşını içeri aldım. Doğru kendi odama götürdüm. İkisi de halsiz ve yorgun görünüyorlardı. Karakelle Arslan dayının arkadaşı, pek genç ve çok taze bir delikanlı idi. İnce vücudu, derin ve iri gözleri, uzun ve kıvrık kirpikleri ile âdeta bir kadına benziyordu. Ben; "bu acaba Elmas mı?, diye düşünürken:

— Tanımadın mı Demir; Elması tanımadın mı ? Diye Arslan dayı bana kızını tanıttı, ve arkasından:

— Oğlum hiç kimseye duyurma, atları da kabilse kimseye göstermeden ahıra çek, zahmet ama bu işleri kendi elinle yap; sonra Hacı Dayı uyanınca yalnız ona haber ver. Fena halde sıkıştırılıyoruz. Ele düşeceğiz buraya can attık. Hiç olmazsa burada Elması bırakayım da ben kendimi artık düşünmem.

(Arkası var)

Son Ders

— Başı 19 uncu Sayfada —

sarmaşık, pencereleri sararak dama kadar tırmanmıştı. Bütün bu şeyleri bırakacağını düşündükçe; ve üst katta kızkardeşinin eşyaları toplayarak sandıklara yerleştirdiğini işittikçe, zavallı adamın yüreği kimbilir ne kadar yanıyordu. Çünkü ertesi gün, bu memleketten bir daha dönmemek üzre ayrılacaktı. Bununla beraber ders bitinceye kadar irade ve benliğini koruyabilmişti.

M. Hamel, yazı dersinden sonra bize tarih dersi verdi. Sonra küçükler Bi. ba. be. hecelerini hep bir ağızdan ve bir şarkı okur gibi mırıldandılar. Sınıfın en sonunda, ihtiyar Hauser gözlüğünü takmış ve iki elile alfabesini tutmuş bir halde, küçüklerle beraber heceliyor; onun da bir şeyler öğrenmek için çalıştığı görülüyordu. Sesi heyecandan titriyordu. Bu ihtiyarı dinlerken bir yandan güleceğimiz, bir yandan da ağlayacağımız geliyordu. Bu son dersi hiçbir zaman unutamayacağım.

Birdenbire kilisenin saati on ikiyi çaldı. Ondan sonra da çan sesleri işidildi. Tam bu sırada, talimden dönmekte olan Prusya askerlerinin çaldıkları boruların sesleri, pencerelerimizin altından sınıfa kadar yansıyordu. M. Hamel, sapsarı kesilmiş bir halde kürsüsünden ayağa kalktı. Kendisi hiçbir zaman bana bu kadar heybetli görünmemişti.

— Dostlarım! dedi. Ben... Ben..... kelimeler gırtlağında düğümleniyor ve cümlesini bir türlü bitiremiyordu.

Bunun üzerine karatahtaya dönerek bir tebeşir aldı. Var kuvvetile bastırarak iri harflerle:

— Yaşasın Fransa! Yaşasın vatan! cümlesini yazdı. Bundan sonra başını duvara dayadı ve donmuş gibi olduğu yerde kaldı. Ve bize elile:

— Artık herşey bitti, gidebilirsiniz!.. diye işaret etti.

İhmal etmeyiniz...

"LİNİA„ Kameri istirahati temin, yağlanmayı men eder ve harekatinize gençlik verir.

Yalınız :

J. ROUSSEL de satılır.

İSTANBUL : Tünel Meydanı No. 12.

3 Numerolu katalogumuzu isteyiniz, bedava gönderilir.

Eski Zamanda Ecnebi Elçiler Nasıl Kabul Olunurdu

— *Başı 23 üncü sayfada* —

haftanlar gidirilerdı. Reisülküttap efendi ve kaptan paşa elçiyi selâm vaziyetinde duran "has odalıların,, ve "iç ağaları,, zabitlerinin önlerinden geçirerek taht salonuna sevkederlerdi. Elçi ile kâtiplerini koltuklarına ikişer kapıcı başı girip huzura çıkarırlardı.

Elçi, taht salonuna girince üç defa reverans yapar. Tahtın sağında sadrâzam ile "miri ilim,, solunda kaptan paşa ile "kızlar ağası,, dururlardı.

Elçinin söylediği nutkun mealini "Divanı hümayun tercümanı,, padişaha anlatır; ve cevabını sadrâzam yine « Divanı hümayun teacümanı » vasıtasile elçiye tebliğ ederdi. Bundan sonra elçi serkâtibinin elindeki itimatnameyi alıp miri ilme, miri ilim kaptan paşaya, kaptan paşa da sadrâzama teslim eder. Sadrâzam da tahtın yastığı üzerine koyar; böylece mülâkat resmi nihayet bulurdu. Elçi huzurdan çıkıp sabahleyin attan indiği yerden atına biner, ve sarayın dış meydanında sadrâzamın alayla Babıâliye dönüşünü seyrettikten sonra, yine geldiği gibi alayla sefarethaneye dönerdi. Sefarethanye varınca mehterhaneler şerefine konser yaparlardı.

İtimatnamesini vermek üzere gelecek olan elçi beklenirken

Büyük elçilere mahsus olan bu teşrifat'a, orta elçilere mahsus olan teşrifatın aralarındaki fark şudur ki: orta elçilerin maiyetine verilen yeniçeri efradı daha azdı. Sefaret erkânına da daha az haftan dağıtılırdı. Büyük elçiler maiyetlerinde has ahır atlarile tebaadan yirmi beş otuz kişi getirdikleri halde, orta elçiler nihayet on beş kişi bülundurabilirlerdi.

Resmî mülâkatlarda elçiler ve maiyetleri erkânı şapkalarını çıkarmazlar ise de, padişahın huzuruna kılıçla girmeğe mezun değillerdi.

Esmer Hikâyeler

— *Başı 15 inci Sayfada* —

dan bir alay meydana getirdi, ve buna «Lejyon İtalyen» ismini verdi. Bu, tam ifrit alayı idi.

Napolyon bu alayın başına, Öjen isminde Korsikalı bir miralay tayin etti ve onu, 6 ıncı piyade alayı namile ordunun içine aldı. Bu ifrit alayını, bir hücumda, bir göğüs göğüse muharebede görmek lâzımdı. Çünki herbirinin göğsünde birer, birkaçar nişan vardı.

Miralay Öjen, en büyük tehlikelere saldırırken bile, onlara, gayet safiyane, şöyle hitap ediyordu:

— İleri, hırsız efendiler! haydut şövalyeler!

Bir baskın için, orduda, bunlardan daha becerikli asker yoktu. Fakat aynı zamanda, gözden sürmeyi çalan serserilerdi. Bakarsınız, birgün yaraları pansuman etmeye mahsus olan ispirtoyu içerler; başka birgün veznedarı öldürüp paraları paylaşırlar, ve kabahati İspanyollara yükletirlerdi. Ha.. iyi tarafları hiç de yok değildi. Bilmem hangi muharebede, bunlardan biri, bir İngiliz yüzbaşısını öldürdü. Zavallı adam can çekişirken, kendisini öldüren serseriye karısını ve çocuğunu emanet etti. Bunlar, yakındaki bir köyde bulunuyorlardı. İtalyan, o harp karışıklığı arasında, köye koştu ve dul kadınla çocuğunu yanına aldı. Genç kadın, Allah bilir ya, çok güzel idi. Alayda, İtalyanın kadın hasretini onunla teskin ettiğini söyleyen dedikoducular oldu; fakat hakikatte, bu haydut, 1814 senesine kadar ücretini, oğlanla paylaştı.

Moskova bozgununda, bunlardan biri, göğsünden yaralanan arkadaşını Vilnay'a kadar, hatıra gelmez fedakârlıklarla baktı: Onu ata bindirip indiriyor, iyice besliyor ve kazakların hücumundan koruyordu. Donmaması içini, eline geçen paçavralarla sarıyor, bir anne dikkatile onu uyutuyor ve her ihtiyacını temin ediyordu. Bu yaralı, bir gece arkadaşının mümanaatine rağmen, kazakların yaktığı bir ateşte ısınmağa gitti; biraz sonra, hastayı, oradan alup getirmeğe gittiği zaman, kazaklar, onun gelişinden şüphelendiler ve zavallıyı öldürdüler.

Öteden bir bayan bağırdı:

—Napolyonun, hakikaten, derin düşünceleri varmış! şerirlerin içinden kahramanlar çıkarmak için beşeriyetin tabiatini anlamağa çalışmak az bir iş midir?

Kollarını, heycanla tavana doğru kaldıran büyük bir şair:

— Napolyon! diye cevap verdi. Napolyonu anlatacak.. tasvir edecek.. anlayacak adam, acaba. çıkabilecek mi? Daima, kolları kavuşmuş gösterilen.. herşeyi yapan, cihanda en olgun kudret tanılan bu adam.. müsellâh medeniyeti, her yerde gezdirdiği halde, bir yerde durdurmamış garip bir deha idi. Her şeyi yapabildiği için yapmak isteyen bu irade harikası, bir hastalığı, bir meydan muharebesile basdırabilirken, ve bütün ömrünü tüfek ve top ateşleri içinde geçirmişken.. yatağında, hasta öldü. Kanunla kılıcı kafasında birleştiren.. sözle hareketi beraber yürüten ve her şeyi keşfedebilen bu akıl mucizesi, yalnız sukutunu bilemedi. O, öyle anlaşılmaz bir politikacı idi, ki.. insanları avucu içinde oynatırken, yalnız, Fransanın selâmeti ölümlerinde olan, iki başa: Taleyranla Meternihe binlerce kişilik ordulardan fazla kıymet verdi. O tunç vücutta, tabiatin verdiği müstesna bir imtiyazla, hisli bir kalp yaşadı. Gece yarısı kadınlar arasında, neşelendiren ve neşelenen bu adam; sabahleyin, ellerile banyosunun sularını dalgalandıran bir genç kız gibi, Avrupayı sarsıyordu. Yirmi iki yaşında Sezar ve otuz yaşında Kromvel olduğu halde, evinde, bir Perlâşez bakkalı kadar iyi baba ve iyi koca idi. O, abideler.. imparatorluklar.. krallar yarattı; kanunlar, şiirler ve bir de Roman meydana getirdi.. Öyle ki, hepsinin kıymeti, doğruluğundan üstündü. O, Avrupayı bir Fransa.. bizi, dünya şeraitine hükmeden bir siklet merkezi yapmış iken, ölümü ile, üstümüze bir hiclik çöktü. Adı, o adla kurduğu imparatorluğun kenarında, insan lâşesi ve kan içinde boğuldu. (Desaix) in ve (Fuché) nin anladığı, bütün bir fikir, bütün bir hareket olan bu adam, hem bir keyf, hem bir adalettil tam kıral!...

— Daha az kıral olmasını, çok isterdim. Belki, ben de, birçok kimseler gibi, altı sene hapis yatmazdım.

Bir bayan sordu:

— Hapisten kaçmadınız mıydı? çok tuhaf bir kaçıştı o...

— Hayır.. Kaçan ben değilim.

Evin sahibesi rica etti:

— Öyle ise.. bize, bu macerayı anlatınız! burada, bunu, ikimizden başka bilen yok.

— Arkası var —

DİKENLİ ÇİT

— *Başı 3 ncü sayfada* —

tığını, kalbinin çarptığını duyuyor, kendini tutamadan karşısındaki genç adama, yüzünün en güzel gülüşile gülümsüyordu. Sonra küçük bir sesle:

— Bana söylemek istediğinizi dinliyorum..

— Kızmıyorsunuz ya..

Aylânın dudakları yavaşça açıldı, iradesinin dışında söyler gibi:

— Hayır...

Dedi. Genç adam «Aylâ» nın önünden çekildi:

— Çok teşekkür ederim beni dinlemek istemenize.. Yalnız buradan çıkalım. dışarıda gece güzel.. Hava güzel ve temiz..

Dar koridorda yanyana yürüyorlardı. «Aylâ», başının üstünden bakan genç adamın bakışlarını,¦ görmeden seziyor, içinde tuhaf, tanımadığı hislerin dolaştığını duyuyordu :

— Sizi yemekten sonra dinlesem olmaz mı?

— Niçin yemekten sonraya bırakıyorsunuz.. Yemek yerken de konuşamaz mıyız?

«Aylâ» durdu. Bir dakika genç adamın yüzüne baktı. Sonra:

— Tuhaf!.. dedi. Ben kaç gündür sizi nasıl görmemişim .

— Ben, salonun dip köşesinde küçük bir masada ayrı yemek yiyordum. Herkesin oturduğu masada değilim onun için.. Sonra siz, hiç bir tarafa bakmadan yemek yiyor, ortadan kayboluyorsunuz..

«Aylâ», kulaklarından içine dolan sesin sarıcı ahengine kendini kaptırmış, dinliyordu.

— Sizin de, benim küçücük masamda yemenizi rica etsem?...

Aylânın gözlerini arıyordu. Merdivenleri çıkmışlar, küçük sahanlıkta duruyorlardı. «Aylâ» başını salladı, gözlerini ondan saklamak ister gibi, bakışlarını yere indirmiş iskarpinin ucuna bakıyordu. Sonra birden başını kaldırdı. Gözgöze geldiler. Aylânın uzun kıvırcık kirpikleri sık sık çalıp kapanıyordu:

— Yo!.. dedi. Bu olmaz işte..

Genç adam gülümseyerek ona bakıyordu:

— Öyle ise, yemeğinizi yedikten sonra güverteye çıkalım.

«Aylâ» gözlerini hafifçe örterek başını eğdi. Onun yanından ayrılarak salona girdi. Büyük masanın dört yanı dolmuştu. Uçtaki boş sandalyeye oturdu. Yemek yiyemiyordu. Başını geriye çevirerek, onu çeken bakışları görmek istiyordu. Arada bir, belirsiz bir gerileyişle koltuğuna yaslanarak, arkaya bakıyordu. Genç adam, küçük masanın başında ağır ve sakin bir halle yemek yiyordu. Önünde büyük bir bardak bira duruyordu.

Yemek sonuna erince «Aylâ» yerinden kalktı. İlk adımını atarken, omuzunun dibine genç adamın yaklaştığını gördü :

— Çıkalım değil mi?

«Aylâ» birşey söylemeden yürüdü. Çıktılar.. İçerinin ılınmış havasına karşılık, güvertenin havası ürpertili bir serinlikle doluydu :

— Sizi üşütmiyeyim..

«Aylâ» :

— Yo, dedi. Üşümem..

İlerlediler. Arka güvertenin ucunda durdular..

— Şimdi sizi dinleyebilirim artık..

— Oturalım. Daha rahat söylerim.

Biraz ileride hasır koltuklar onları bekliyor gibiydi. Genç adam onun oturmasına yardım etti. Sonra yakınıha oturdu :

— Size ilkönce kendimi tanıtayım..

Ağır ağır sigara paketini çıkardı. Bir tane «Aylâ»ya uzattı; sonra bir de kendisi yaktı. Bir nefes çektikten sonra:

— Ben, dedi, kompozitör Necib Cevad...

— Kompozitör mü?

— Evet, bunda şaşacak ne var?

— Halk türkülerile uğraşan Necib Cevad siz misiniz?

— Beni tanıyorsunuz demek?

— Nasıl tanımam. Sizin yaptığınız parçaları seve seve çalarım da.. Ne memnun oldum sizinle tanıştığıma..

— Siz de beni memnun etseniz..

«Aylâ» güldü:

— Ben sadece «Aylâ»yım.

Genç adam yavaş sesle tekrarladı :

— Aylâ.. Aylâ..

Sonra :

— Ne güzel isim.. İlk defa duyuyorum. «Aylâ» ne demek acaba?

— Ayın etrafındaki hâle .

— Hem mânası, hem de söylenişi güzel ve cana yakın.. Ben de ne memnunum. Küçük «Aylâ»yı tanıdığıma.. Kaç günlerdir profilden yüzünü ve başının altın örgülerini seyrediyordum.

Kendi kendine söyler gibiydi. «Aylâ» masanın kenarına dirseklerini, avuçlarının içine de çenesini dayamış dinliyordu. Küçük bir sesle, düz kelimelerle söylüyorken, nasıl oluyor da, içine bukadar heyecan ve ürpertiler doluyordu.. Gözlerine, gecenin görünüşü değişmiş gibi geliyordu. Yıldızlar daha çok pırıldıyor, gün büsbütün alçalmış, suların sesi artmıştı sanki.. Kulaklarında bir uğuldama vardı. Kanı, vücudunu keskin bir hızla dolaşıyordu :

— Siz! dedi; Konservatuvarda hocasınız değil mi?

Sesinde, soruşunda, küçük bir çocuk ahengi vardı..

Necip Cevad güldü.. Çenesine dayamış olan ellerinden birini avuçları içine aldı :

— Evet küçük «Aylâ»!.. hocayım.. Bunu da biliyorsun demek.

Genç kız gülümsüyordu.. Bu geniş, güzel bir gülüşün başlangıcı gibiydi. Genç adam sordu:

— Niçin gülüyorsunuz küçük «Aylâ»?

— Siz benim hocam olacaksınız da ondan.

— Senin hocan mı?

— Evet çünkü bu yolculuğu Konservatuvara girmek için yapıyorum.

— Ne güzel karşılaşma bu küçük «Aylâ».. Artık içimden geldiği gibi sana, sen ve küçük «Aylâ» diyebilirim.. Demek bu güzel kız benim talebem olacak..

— Güzel olduğumu iyice bilmiyorum ama, talebeniz olacağımı biliyorum.

— Ne çalacaksın «Aylâ»?..

— Piyano.. Sonra da şan dersi alacağım..

— Kaç senedenberi piyano çalıyorsun?

— Beş...

— Güzel.. Çok güzel..

Sonra birdenbire durdu. Genç kızın yüzünde gözlerini gezdirdi. Bakışları çelikleşmiş gibiydi. Gözlerinin içine dikkatle bakıyordu. Bir elini alnında dolaştırıyordu. Birşeye karar vermiş gibi, kat'î bir sesle:

—Küçük «Aylâ»!.. dedi. Seni yetiştireceğim. Madem ki tesadüf seni karşıma çıkardı. İşlenmemiş kıymetli bir elmas gibisin. Seni işleyeceğim.. Pırıl pırıl yaparak meydana çıkaracağım. Herkesin gözü kamaşacak.. Anlıyor musun «Aylâ».

Genç kız durgunlaşmış bakıyordu :

— Sahi mi?

— Elbet sahi.. Bana küçük sesle bir şarkı söyle.. «Aylâ»

Genç kızın sustuğunu görünce, emreden yumuşak bir sesle:

— Haydi küçük «Aylâ» hocanın sözünü dinle..

— Ne söyleyeyim?

— Benim armonize ettiğim şarkılardan birini.. Meselâ:

Doğdu yine tan yıldızı

türküsünü söyle Ne güzeldir.. Haydi dinliyorum..

«Aylâ» ürkek, ürkek dört yanına bakındı. Oturdukları yerde kimseler yoktu. Küçük bir sesle söylemeğe başladı. Işıklı sesi, susan yıldızlı gecenin içine, yumuşak bir akışla yayılıyordu.

Genç adam, onun taze, pürüzsüz sesini hızlı nefes almaktan korkarak.. sonsuz bir zevk ve duyuşla dinliyordu. Küçük şarkı sonuna erince :

(Arkası var)

BİLMECE N° 24

— Piraye! Beni mi çağırdın!...

— Evet Halil!... Arkadaşım Sıdıkaya son defa getirdiğin . . . . kitabını çok methettim. O da okumak isteyor. Kütüphanede aradım bulamadım. Acaba nerededir onu soracaktım?

Pirayenin beğendiği hangi kitap olduğunu size, yukarıdaki resimlerin ilk harfleri göstermektedir.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız: Birinciye beş gümüş lira; ikinciye dört gümüş lira; üçüncüye üç gümüş lira; dördüncüye iki gümüş lira; 5 - 15 inciye birer gümüş lira; 16 - 25 inciye 100 kuruşluk bir kitap; 26 - 35 inciye 75 kuruşluk bir kitap; 36 - 50 inciye 50 kuruşluk bir kitap; 51 - 75 inciye yirmi beş kuruşluk bir kitap; 76 - 100 üncüye 10 kuruşluk bir kitap.

22 inci sayımızdaki bilmecenin doğrusu : 1936 dır.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar:

Kışlık kostüm kumaş — İstanbul Piyer Loti caddesi fırıncı Ali Rıza karşısında No. 177 de Ali Galip Arca. **Paltoluk kumaş** — Ankara Dervişali mahallesi Sepetçi sokak No. 13 evde Bayan Nerime Gürkan. **Yün süveter** — İstanbul Pangaltı Rumeli caddesi Giridliyan apartman No. 4 Bay Hüseyin Selâmi. **Bir çift ayakkabı** — İzmir Anafartalar caddesi No. 315 de Ekrem Talât kizi Piraye Şerman. **1936 duvar takvimi** — İstanbul Kabataş cami karşısı S. Tahir. İstanbul Üsküdar Toptaşı Tabaklar Balcıbaba No. 29 K. Fikriye. İstanbul Beykoz Yalıköy İsakağa No. 9 Asteğmen Sami. İstanbul 47 inci okul öğretmeni Nezahat. İstanbul Çeşmemeydanı. Lüfer sokak No. 15 Bayan Reyhan. İstanbul Kadıköy Rasimpaşa sokak No. 3 Şefik Belendir. İstanbul Divanyolu Ali Faik apartmanı No. 3 Nadir Gür. İstanbul Haydarpaşada Sü. By. Tat. Ok. okurlarından Süleyman Canlı. İstanbul T. C. Merkez bankası İstanbul şubesi R. Ersin. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi 392 Orhan. Safranbolu Bulak okulu öğretmenlerinden Fahrünnise Demircan. Konya Süel orta okul 4873 Fikri. Samsun Orta tecim okulu 114 Mihriban Kut. Çorum Maliye varidat kâtibi Ali Rıza. Kütahya Çukurhan Gayyaz Sağer oğlu Mümtaz. Sivas Lisesinde 439 Şermin. İzmit İnhisarlarda Hamdi kızı Münife Hamdi. Muğla Dağ topçu bando öğretmeni İ. Erdoğan. Antalya Lisesi 848 F. Tüzmen. Diyarbekir P. T. T. Başmüdürlüğünde Mahir Ak. Adana Ceza evinde Hasan Nuri Süleyman. Yozgat Piyade alay karargâh muhabere başçavuşu M. Güvenç. Adana İnhisarlar başmüdürlüğü yaprak tütün deposu memurlarından Vecdet Oskay. Antalya Lisesinde 377 Şahap Sıtkı Söğüt. Afyon Lisesinde 126 Lütfü. Balıkesir İstiklâl okulu Arif Özal. Ankara İktisat Vekâleti hususî kalem memurlarından Nigâr. Ankara Askerlik dairesi hesap işyarı Bay Osman kızı Bedia Çivril. Ankara Öncebeci topraklık Bay Asım evinde Ulcay Eşeli Ankara Hisar Türkeş sokak No. 12 Nazmiye. Ankara Yenicami civarında Ulukapı caddesi No. 175 Bedriye Erbil. Niğde Ortaokul 243 H. Asiye. Kırklareli Belediye bahçesi sahibi Osman kardeşi Muzaffer Eren. İzmir Karşıyaka Osmanzade tren yolu caddesi Şecaat sokak No. 4 Rıza. İzmir Karşıyaka Kurtuluş sokağı 31 No. lı evde Mefharet Ersöz. Denizli Delikliçinar ciciberber İsmail Hakkı. Adana Kasaplar içinde Antepli Mustafa dükânında Sabri. Denizli Çaybaşı mahallesinde Belkıs Sadri. Zonguldak Ereğli şirketi Gelik Matris istasyonunda telefon memuru Ali. Uşak Orta okul 225 Tarık. Gaziantep Lisesinde Orhan Zeki Arıkan. Manisa İnhisarlar karşısında 3 No. lı evde Fahriye Akşid. Bolu Piyade alayı yüzbaşı Hüsamettin kızı Türfan Aykut. Zonguldak Denizyolları acente kâtibi Saffet Işık. Adana Erkek öğretmen okulu 573 M. Ali Pınarbaşı. Kastamonu Lisesinde 339 Necmeddin.

Resimli Ay 1936 muhtırası — Samsun Kefeli apartmanı No. 5 Cahit Tanyu. İzmit Hacıhızır mahallesi Alemdar çıkmazı No. 52 Mehmet Ertem. Gölcük Kazan fabrikası Kadri. Konya Cumuriyet müddei umumiliği Şekip Mendi. Konya K. öğretmen okulu 218 Nuran Altan. İstanbul Çengelköy, Talimhane yokuşu 12 No. da Cahide Hulusi Duruer. Ankara Piyango Anafartalar caddesi Hafi. Ankara Erkek lisesi 293 Sedat Celâl. Manisa Hükûmet önünde fırıncı Ariften subay Kemal. Bursa birinci erkek lisesi 660 M. Kıyıcı. Ankara posta işleri şube 5 mümeyyizi Fazıl Uras. Ankara Samanpazarı Yenihayat lokantası sahibi M. Remzi kızı Fatma. Ankara Hilâl kırtasiye mağazasında Naciye Akseki. Ankara Hacıbayram Ahiyakup mahallesi Bilge sokak No. 19 Demir. İzmit Yavuz savaş gemisinde topçu başgedikli Avni. Malatya İlkokul öğretmeni Güzide İnan. Kütahya lisede 392 Uşaklı Sadık. Erzurum Defterdar Rıza Sungur oğlu Tahsin Sungur. Trabzon Kız orta okulunda Zehra Süleyman Kadri. Bodrum Posta müdürü oğlu Hasan. Çorlu Elektrik fabrikasında makinist Yusuf Türker. İzmir T. C. D. D. yollarında kondüktör Ali Rıza oğlu Süleyman Çetin. Biga Dimetoka ilkokulu başöğretmeni Hamdi. İzmir Karşıyaka General Fahreddin caddesi No. 84 M. Gürsoy. İzmir Kız öğretmen okulu 205 Kâmuran. Balıkesir Varidat kâtibi Mustafa Saner kızı Aysel. Sivas Lisesinde 222 Cemal Saffet. Sivas Lisesinde 85 Vasfi Erdemli. Diyarbekir Posta telgraf müdüriyetinde Rüştü Ayhan. Tokat Kültür sekreteri Rıza Aykut. Erzincan Orta okul öğretmeni Rıza Polat eşi Yıldız Rıza. Nazilli Ziraat bankası memurlarından Şevki. Altuğ. Denizli İlbay kızı Beria Ertan. Antalya Kültür direktörlüğünde sekreter Osman Andıç kızı Necmiye. Balıkesir Adlî ihtisas mahkemesi kâtibi Celâl kızı Feriha. Silivri Celâliye okulu öğrtmeni H. Cömert. Rize Sadettin Türüt kızkardeşi Şevkiye. Amasya Karşıyaka No. 13 Nezahat Koçak. Diyarbekir Lisesinde 196 Niyazi Ata. Eskişehir Turan ilkokulu No. 5 Turan Ergüden. İstanbul Topkapı caddesi No. 4 Zeki Rıza. İstanbul Üsküdar C. müddeiumumiliği kâtiplerinden Nimet. İstanbul Halıcıoğlu yedek subay okulu okurlarından M. Tunç. İstanbul Darüşşefeka lişesi 269 Tahsin Karluk. İstanbul Ziraat bankası muhasebe servisinde Afife Ege. İstanbul Şişli Terakki Lisesinde 332 M. Halil. İstanbul Sirkecide tavukçu Yordan lokantasında veznedar Leonidas. İstanbul Kadıköy Cevizlik No. 20 Mebruke. ıstanbul Beşiktaş Köyiçi Şehitasım caddesi No. 82 Melâhat Gölbaşı. İstanbul Yüksek ziraat enstitüsü orman fakültesi 620 Hüseyin Öztelli. Hereke Hereke idman yurdu Ahmet Abdi. Tekirdağ Orta okul 833 İzzet Gökmen. Antakya Lisesinde 2 inci sınıfta Vahit Halef. Küllük Azim ticatethanesi kâtibi Çetin. Erzurum Yenikapı Araplar caddesi 14 No. da Enis. Çankırı Kunduracı A. N. Sakarya kızı Fahriye Tek. Karacabey Hamidiye mah.si Bay Nail kızı Muzaffer. Ermenak Hükûmet tabibi Hayri. Afyon Lisesde 263 Ö. Seyfettin.

No. 24 YARIM AY BILMECE KUPONU No. 24

RESİMLİ AY'ın
EN SON NEŞRİYATINDAN:

YAZAN:
SADRİ
ETEM

DÜŞKÜNLER

"Düşkünler,,: ulusal hayatımızın en doğru, en canlı sahnelerini.. ve muhtelif yaşta, yaradılışta, ahlâkta, seciyedeki insan tiplerini en ince noktalarına kadar araştıran, tahlil ve teşrih eden... bütün bu vak'aları ve şahısları bihakkın yaşatan bir eserdir.

"Düşkünler,,i okurken güleceksiniz; fakat en çok güldüğünüz dakikada en derin bir teessürle ağlamak ihtiyacını duyacaksınız.

Sadri Etemin bu çok kıymetli kitabile kütüpanenizi süsleyiniz.

Ederi 75 Kuruştur.